

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs XI. Vtrum Christi gratia sit infinita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

ARTICVLVS XI.

Vtrum Christi gratia sit infinita.

AD vndecimum sic proceditur. Videtur, quod gratia Christi sit infinita. Omne enim immensum, est infinitum. Sed gratia Christi est immensa: dicitur enim Ioan. 3. Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum Filio, scilicet Christo. Ergo gratia Christi est infinita.

Præterea: effectus infinitus demonstrat virtutem infinitam, quæ non potest fundari, nisi in essentia infinita. Sed effectus gratiæ Christi est infinitus: extendit enim se ad salutem totius humani generis: ipse enim est propitiatio pro peccatis nostris, & totius mundi: ut dicitur prima Ioan. 2. B. ergo gratia Christi est infinita.

Præterea: Omne finitum, per additionem finiti potest peruenire ad quantitatem cuiuscunque finiti. Si igitur gratia Christi esset finita, posset alterius hominis gratia tantum crescere, quod perueniret ad aequalitatem gratiæ Christi: contra quod dicitur Iob. 28. Non aequabitur aurum, vel vitrum, secundum quod Gregorius ibi exponit. Ergo gratia Christi est infinita.

Sed contra est, quod gratia est quiddam creatum in anima. Sed omne creatum est finitum: secundum illud Sap. 11. Omnia in numero, & pondere, & mensura disposita sunt. Ergo gratia Christi non est infinita.

Respondetur dicendum, quod sicut ex supradictis patet, in Christo potest duplex gratia considerari. Vna quidem est gratia vniõis: quæ sicut supra dictum est, est ipsum vñiri personaliter Filio Dei: quod est gratis concessum humane nature, & hanc gratiam constat esse infinitam, secundum quod ipsa persona Verbi est infinita. Alia vero est gratia habitualis. Quæ quidem potest dupliciter considerari. Vno modo, secundum quod est quoddam ens. Et sic necesse est, quod sit ens finitum: est enim in anima Christi sicut in subiecto. Anima autem Christi creatura quædam est habens capacitatem finitam: vnde est gratia, cum non excedat suum subiectum, non potest esse infinitum. Alio modo potest considerari secundum propriam rationem gratiæ. Et sic gratia Christi potest dici infinita, eo quod non limitatur: quia scilicet habet quicquid potest pertinere ad rationem gratiæ: & non datur ei secundum aliquam certam mensuram id, quod ad rationem gratiæ pertinet: eo quod secundum propositum Dei, cuius est gratiam mensurare, gratia confertur animæ Christi, sicut cuidam vniuersali principio gratificationis in humana natura: secundum illud Eph. 1. Gratificauit nos in dilecto filio suo. Sicut si dicamus lucem solum esse infinitam: non quidem secundum suum esse, sed secundum rationem lucis, quia habet, quicquid ad rationem lucis pertinere potest.

Ad primum ergo dicendum, quod id quod dicitur, Pater non ad mensuram dat Spiritum Filio, vno modo exponitur de dono, quod Deus pater ab eterno dedit Filio, scilicet diuinam naturam, quæ est donum infinitum. Vnde quædam glossa dicit ibidem. Vt tantus sit Filius, quantum, & Pater: alio modo potest referri ad donum, quod datum est humane nature, ut vñiatur diuina persona, quod etiam est donum infinitum. Vnde glossa dicit ibidem, Sicut pater plenum, & perfectum genuit Verbum, sic & plenum, & perfectum est vñitum humane nature. Tertio modo potest referri ad gratiam habitualement, in quantum gratia Christi se extendit ad omnia, quæ sunt gratiæ. Vnde Aug. hoc exponens dicit, Mensura, diuisio quædam donorum est: alij enim datur per Spiritum sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ: sed Christus, qui dat, non ad mensuram accepit.

Ad secundum dicendum, quod gratia Christi habet infinitum effectum: cum propter infinitatem prædictam gratiæ, tum propter vñitatem diuinæ personæ, cui anima Christi vñita est.

Ad tertium dicendum, quod minus per augmentum potest peruenire ad quantitatem maioris, in his, quæ habent quantitatem vñius rationis: sed gratia alterius homi-

nis comparatur ad gratiam Christi, sicut quædam virtus particularis ad vniuersalem. Vnde sicut virtus ignis, quæ tuncunque crescat, non potest adæquare virtutem Solis, ita gratia alterius hominis, quantuncunque crescat, non potest adæquare gratiam Christi.

Sensus quæsit.

DE gratia Christi sermo est abstrahendo à gratia vniõis & habituali: quamuis intentio quærendi sit præcipue de gratia habituali: quod non videtur aduertisse Suarez dicens, hic quæri de gratia tantum habituali. Melius itaque Cai. asseruit titulum hunc, ut sonat, id est de gratia indifferenter esse intelligendum.

Forma Textus.

PRÆMISSA vna distinctione cum subdiuisione responderetur quæsitio tribus conclusionibus.

Distinctio est: In Christo potest duplex gratia considerari: Vna, quæ est gratia vniõis: alia est gratia habitualis: Subdiuisio est: gratia habitualis potest dupliciter considerari: Vno modo secundum quod est quoddam ens: Alio modo secundum propriam rationem gratiæ.

PRIMA CONCL. est: Gratia vniõis in Christo est infinita. Probat: quia gratia vniõis est ipsum vñiri personaliter Filio Dei, quod est gratis concessum humane nature: sed hoc est infinitum: ergo gratia vniõis est infinita. Maior patet ex dictis supra quæst. 2. art. 10. Minor probatur quia ipsa persona Verbi est infinita.

SECUNDA CONCL. Gratia habitualis in Christo, secundum quod est ens, est finita. Probat: Hæc gratia est in anima Christi sicut in subiecto; ergo est finita. Antecedens patet. Consequetia probatur: quia anima Christi est creatura quædam habens capacitatem finitam; ergo esse gratiæ in ea non potest esse infinitum. Probat: sequela; quia esse gratiæ non excedit suum subiectum.

TERTIA CONCL. Gratia Christi habitualis secundum propriam rationem gratiæ potest dici infinita. Probat: quia non limitatur sed habet, quicquid potest pertinere ad rationem gratiæ, & non datur ei secundum aliquam certam mensuram id, quod ad rationem gratiæ pertinet; ergo est infinita secundum propriam rationem gratiæ. Antecedens probatur primo: Quia secundum propositum Dei, cuius est gratiam mensurare, gratia confertur animæ Christi, sicut cuidam vniuersali principio gratificationis in humana natura: ergo. Probat: hoc assumptum ex illo Eph. 1. Gratificauit nos, &c. Secundo declaratur exemplo Solis, ut patet in textu.

Expositio Textus.

VIDENDA sunt, quæ scribunt Caiet. & Suar. in Com. præsentis art. circa sententiam singularum conclusionum, & circa responsiones ad argumenta: & præsertim ea, quæ notat Suar. ex Patribus circa responsionem ad primum argumentum: Vbi declarantur illa verba Ioan. 3. Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum. Quæ omnia diligenter examinanda sunt in sequentibus Contr.

Prima Controuersia.

An gratia Christi in ratione gratiæ habeat aliquam intrinsecam infinitatem physicam vel moralem, vel extrinsecam tantum sit infinita?

DECEM possunt de proposita difficultate sententia recenseri. Prima est Marfilii in 3. sent. dist. 10. art. 1. post primam concl. asserentis gratiam Christi

Christi esse infinitam secundum extrinsecam Dei acceptationem tantum, quatenus scilicet à Deo acceptatur ad meritum & satisfactionem infinitam, & Christo confertur ut dispositio vnionem exornans humanitatis cum Verbo. Hanc opinionem Asturicensis, pag. 210. tribuit quibusdam Thomistis.

Secunda sententia parum à prædicta differens est Vasq. disp. 47. c. 3. in fine, ubi ait, infinitatem gratiæ Christi in eo positam fuisse, ut esset principium operis infinite meritorii: cuius infinita dignitas ex vnione, cui gratia habitualis subseruiebat, proueniret.

Tertia sententia est Suar. disp. 22. sect. 1. qui docet gratiam Christi esse infinitam moraliter: quoniam ex coniunctione ad Verbum æstimationem accipit infinitam, quam videtur insinuare Capr. in 3. dist. 18. q. vnica ad 4. Scoti contra. concl.

Quarta sententia est quorundam recentiorum asserentium, gratiam Christi essentialiter esse finitam: modaliter autem infinitam: quoniam ex eo, quod est in tali subiecto, scilicet Christo, conuenit in ea quidam modus realis ac physicus, qui est modus infinitatis, per quem constituitur simpliciter infinita in esse gratiæ.

Quinta sententia est Ioan. Maioris in 3. dist. 13. q. 3. docentis gratiam Christi esse infinitam secundum intentionem & extensionem, ac proinde etiam in ratione gratiæ: Quam sententiam facile comprobabunt omnes illi Theologi, qui docent per Dei potentiam fieri posse infinitum in actu, quorum Princeps videtur esse Greg. Arim.

Sexta sententia est S. Bonau. in 3. dist. 13. q. 1. art. 2. dicentis, gratiam Christi tam secundum se quam in ordine ad animam Christi, in qua veluti in subiecto recipitur, esse finitam, sed in ratione gratiæ per comparisonem ad membra Christi, & ut est gratia capitis, esse infinitam, eo quod gratia Christi sit incommensurabilis cuiusque gratiæ puri hominis: ita ut quantumuis gratia puri hominis augeretur, nunquam plenitudinem gratiæ Christi valeat adæquare. Quam opinionem quidam recentiores attribuant Scoto & Almaino in 3. dist. 1. q. 1. Palud. q. 1. art. 1. & 4. & Ricard. art. 1. q. 2. & Mi. h. Palatio disp. vnica.

Septima sententia, quæ tribuitur à quibusdam Alberto in 3. dist. 13. a. 7. Dur. q. 1. Capteol. q. vnica ad argumenta contra secundam concl. & Altusiodorensi lib. 3. tract. 1. cap. 5. est, gratiam Christi ea solum ratione esse infinitam in ratione gratiæ: quatenus extenditur ad omnes effectus gratiæ possibiles: sed quoniam hos effectus non efficit in summo gradu possibili (nam infinita intensio non qualificat animam, neque eam reddit ad summum possibilem gratiæ gradum acceptam) ideo hæc ratio non sufficit ad constituendam Christi gratiam simpliciter infinitam in esse gratiæ, quamuis prædictam illi tribuat infinitatem intra genus & speciem gratiæ: & ideo potest quidem ob hanc infinitatem dici infinita intra rationem gratiæ, non tamen dici potest infinita in esse gratiæ: seu in ratione gratiæ: quoniam hæc locutiones denotant totalem infinitatem gratiæ secundum propriam rationem gratiæ: & ita dicunt lumen Solis infinitum à nonnullis appellari, eo quod ad omnes suæ naturæ possibiles effectus extendatur.

Octaua est Astur. in Relect. de Gratia Christi, quest. 3. a. 2. concl. 6. pag. 231. ubi ait gratiam Christi ex coniunctione ad ipsum Verbum tantum dignificari & eleuari, ut in semetipsa, & per modum principalis formæ, diuino tamē Verbo humanitatis supposito subordinata, habeat dignitatem in genere gratiæ infinitam infinitumque valorem: adeo ut ex Naz. in D. Thom. 3. partem.

ipsa, tanquam ex causa & forma principali: Verbo tamē diuino subordinata, infinitas meriti & satisfactionis in studiosis Christi operibus participetur.

Non sententia est Capr. in 3. dist. 13. q. vnica, Medina & aliorum recentiorum super hoc art. dicentium gratiam Christi, tam in genere entis, quam in genere qualitatis & gratiæ esse finitam, & per Dei potentiam absolutam augeri posse infinitum, tam in ordine ad subiectum, quam in ordine ad beatitudinem, quamuis secundum Dei potentiam ordinariam maior esse possit.

Decima sententia est Magistri in 3. dist. 13. dicentis animam Christi habuisse tantam gratiæ plenitudinem, ut ampliorem Deus conferre non potuerit, & videtur loqui de potentia Dei absoluta. Quam sententiam secuti sunt ibidem Albertus, Scotus, Durand. & Cai. in hoc art. & seq. & in 2. 2. q. 2. 4. a. 7. & videtur esse sententia D. Th. in hoc & in seq. art. & locis infra notandis.

Ad euidentiam propositæ difficultatis præmittendæ sunt nonnullæ distinctiones, ex quarum declaratione perspicua fiet propria ratio ac radix infinitatis gratiæ Christi: ex cuius intelligentia facile poterit quædam ex relatis opinionibus conciliari.

Prima distinctio est: Infinitas duplex est: altera se tenens ex parte materiæ seu potentiæ passivæ: & hæc maximam dicit imperfectionem: altera se tenens ex parte formæ vel actus: & hæc magnam dicit perfectionem: quia sequitur ad perfectam actualitatem. Hic de posteriori infinitate sermo est: hæc enim sola potest gratiæ, quæ forma supernaturalis est, conuenire.

Secunda distinctio est: Infinitum se tenens ex parte formæ vel actus, seu infinitas formæ vel actus, duplex est: quædam secundum esse, & hæc est infinitas simpliciter quæ nulli formæ creatæ conuenit, sed soli Deo, qui est ipsum esse subsistens: quædam est infinitas secundum ipsam rationem formæ, & hæc conuenit cuilibet formæ à materia naturaliter separatæ & per se subsistenti, quales sunt Angeli: & hæc est infinitas secundum quid, quæ dicitur infinitas negatiua: quia dictis formis conuenit, quatenus non terminantur seu limitantur aut contrahuntur per aliquam materiam: sicut si albedo subsisteret naturaliter à subiecto separata diceretur infinita secundum rationem albedinis: quia per nullum subiectum limitaretur ad aliquem determinatum gradum siue modum albedinis: haberet tamen esse finitum: quia ad specialem naturam per essentialem differentiam esset determinata: De qua re videndus est S. D. 1. p. q. 7. a. 5. ad 5. & q. 10. a. 5. ad 4. & q. 50. a. 2. ad 4. & quolib. 10. a. 4. ad 2. & opus 2. c. 115. Vbi sic loquitur. Si ponatur esse aliqua forma specialis, non in subiecto existens, puta albedo vel calor: non quidem haberet essentialiter infinitam: quia essentia eius esset limitata ad genus, vel speciem: sed tamen totam plenitudinem illius speciei possideret. Unde secundum rationem speciei absque termino, vel mensura, esset habens, quidquid ad illam speciem pertinere potest. Si autem in aliquo subiecto recipiatur albedo, vel calor non habet semper totum, quidquid pertinet ad rationem huius forme de necessitate, & semper, sed solum, quando sic perfecte habetur, sicut perfecte haberi potest, ita sc. quod modus habendi adæquet rei habite potestatem: sic igitur gratia Christi habitualis finita quidem fuit secundum essentiam: sed tamen dicitur absque termino, & mensura fuisse: quia quidquid ad rationem gratiæ pertinere poterat, totum Christus accepit. Quæ verba etiam reperit in Com. super Ioan. c. 3. lect. vlt. In quibus verbis quatuor notanda sunt. Primum est S. Th. ibi loqui de physica infinitate, ut indicant exempla albedinis & caloris. Secundum est ibi sermonem esse de plenitudine perfectionis formæ secundum potentiam Dei abso-

Resolutio.
Propositæ
duplici distinctione
infinitatis, præbatur gratiam Christi secundum D. Th. maiorem esse non posse in ratione gratiæ, etiam per Dei potentiam absolutam.

Hh lura,

lutam, vt eadem exempla demonstrent: nam per A
Dei potētiam absolutam, nullus addi potest per-
fectionis gradus aut modus albedini subsistenti
aut in subiecto recepta secundum omnē suā per-
fectionis modum. Tertium est, apud D. Th. eandē
esse rationem quo ad infinitatem de albedine aut
quacumq; alia forma subsistente: & de eadem in
subiecto recepta secundum omnem perfectionis
modum suā naturā possibilem. Quartū est Chri-
sti gratiam esse infinitā eodem modo, quo infinita
esset albedo secundū omnem modum suā naturę
possibilem in subiecto receptam. Ex quo sequitur
quintū videlicet Christi gratiam secundū absolu-
tam Dei potētiā maiorem aut perfectiorem esse nō
posse ex parte gratiæ sine secundū rationē gratiæ. B

Gratiam
viatoris vi-
sic, esse au-
gmentabilem
in infinitū,
non autem
gratiam co-
prehensivā,
Ch. Christi
gratiam esse
summā,
Ch. augeri
non posse.

Tertia distinctio est: Gratia potest quatuor modis
considerari. Primo, vt est viatoris. Secundo, vt est
comprehensivis. Tertio, vt est vnica diuinā per-
sonæ media humanitate. Quarto absolute. Et pri-
mo quidem modo sumēdo gratiam, certum est il-
lam augeri posse in infinitum, formaliter loquen-
do, id est quatenus est gratia viatoris eadem ratio-
ne, qua caritas in viatore est augmentabilis in infi-
nitum, vt probat S. D. in 2. 2. q. 24. a. 7. quod tamen
augmentum non est simpliciter in infinitum: ter-
minatur enim ad certum gratiæ terminum, sc. per-
fectionem Patriæ: sed est infinitas augmenti secū-
dum quantitatem viæ seu infra latitudinem viæ:
sicut augmentum pueritiæ est in infinitū non sim-
pliciter (quia terminatur ad virilitatem, quę tamē C
est alterius rationis à pueritia) sed infra latitudinē
pueritiæ: quia quādiu quis est puer, semper habet
quod crescat, quod si amplius crescere non possit
iam puer non est: & quia quantitas perfectionis
gratiæ in patria alterius est rationis à quantitate
gratiæ in via: ideo quantumcunque crescat gratia
viatoris, numquam attingit ad quantitatem gra-
tiæ comprehensivis, sicut in allegato articulo. de chari-
tate probat S. D. & ibidem explicat vberime Cai.

Secundo vero modo gratiam accipiendo, prout
scilicet est comprehensivis, dupliciter adhuc po-
test considerari: vno modo ex parte ipsius gratiæ,
& ita non est augmentabilis in infinitum, etiam
per absolutam Dei potētiā: sed potest dari sum-
ma & perfectissima gratia, qua maior esse nō pos-
sit, vt probat S. D. in articulo proxime sequenti: Alio
modo considerari potest ex parte subiecti: & ita,
sicut affirmat Cai. caritatem ex hac parte augmen-
tabilem esse in infinitum, ita diceret gratiam ex
eadem parte posse in infinitum augeri: deducitur
autem hic modus augmenti charitatis: ac proinde
etiam gratiæ ex tribus principiis: Primum est. Deū
posse creare Angelum perfectiorem & perfectio-
rem secundum naturam vltimē in infinitum, non
solum in puris naturalibus, sed etiam cum gratia
& beatitudine. Secundum est, Angelis secundum
gradum naturalium dari à Deo dona gratiarum,
& perfectionem beatitudinis, vt ait S. D. in 1. p. q.
62. a. 6. Tertium est, data pari charitate in duobus
Angelis, ab eo perfectiorem actum elici, qui per-
fectior est in naturalibus: quam subiectum magis
dispositum melius utitur eodem habitu, quā sub-
iectum minus dispositum. Angelus autem habens
meliora naturalia melius est dispositus ad uten-
dum eodem habitu charitatis. Ex his enim sequi-
tur charitatem & consequenter etiam gratiam in
summo esse augmentabilem in infinitum ex parte
subiecti: nam potest Deus creare Angelum adeo
perfectum, vt illi proportionetur summa charitas
& summa gratia: & si adhuc alterum creet eo per-
fectiorem, non poterit ei conferre maiorem cari-
tatem & gratiam: quia summa charitate & gratia,
maior charitas & gratia esse non potest: huic igi-

Opinio Cai.

tur etiam summam conferret charitatem & gra-
tiam. Quæ, licet secundum se sit æqualis illi, quæ
est in Angelo inferiori: maiorem tamē habet per-
fectionem ex parte subiecti: quia maiori conatu
eliceret poterit actum ex gratia & charitate proce-
dētem. Quomodo autem id verum sit, explicau-
mus in 1. p. q. 12. a. 6.

Sed obseruandum est, admissa hac opinione, vt i-
bidem à nobis est explicata, non sequi proprie &
absolute loquendo, summam illam gratiam &
caritatem esse maiorem seu perfectiorem ex par-
te subiecti: ita vt perfectio maior subiecti redun-
det in maiorem perfectionem gratiæ & charitatis
secundum se sitque vna intrinsece maior altera:
quoniam ex perfectione subiecti naturali, nihil
addi potest perfectionis formæ supernaturali,
quæ est diuersi ac longe altioris ordinis natu-
ralibus. Dicendum igitur est, neque ex hac parte pos-
se gratiam secundum se summam augeri.

Tertio modo gratia consideratur, vt est vnica per-
sonæ Verbi media humanitate: & ita per se loquē-
do, augeri nō potest: quia summa gratia est & ma-
ior esse nō potest, vt probat S. D. art. seq. quia mē-
sura vnicuique formæ præfigitur per comparatio-
nem ad suum finē: gratiæ vero finis est vnio crea-
turæ rationalis ad Deum: nec potest esse aut intel-
ligi maior vnio creaturæ rationalis ad Deum, quā
quæ est in persona: & ideo gratia Christi pertingit
ad summam mensuram gratiæ: dixi per se loquendo
quoniam, vt ibidem explicat, & probat Caiet.
summa gratia ex natura sua & essentialiter ordi-
natur ad vnionem hypostaticam rationalis natu-
ræ cum diuina persona, & vt deducit in dicto arti-
culo S. D. Summa vnioni cum Deo debetur ex or-
dine diuinæ sapientiæ summa gratia ad eam vt ad
proprium finem ordinata: sed tamen quasi per ac-
cidents ac præter ordinem à diuina sapientia con-
stitutum fieri posset per Dei potētiā absolutā,
vt exigua aut etiā nulla prorsus gratia habitualis
esset in assumpta à Verbo humanitate, & vt in ali-
qua pura creatura angelica vel humana esset sum-
ma ac perfectissima gratia, qua maior esse non posset.

Sed obseruandum est inter hanc summam gratiam
& eam, quæ in Christo est summa gratia, quatuor
esse differentias. Prima est, quod gratia Christi ha-
bitualis consequitur vnionem humanæ naturæ
cum Verbo personalem, sicut splendor Solem, vt
ait S. D. in vlt. huius q. art. & ideo est illi quodam-
modo connaturalis: at gratia creaturæ non ex ijs
oritur, quæ intrinseca sunt habenti, sed ab extrin-
seca Dei liberalitate confertur. Secunda differentia
est, quod gratia Christi & operationes ex ea pro-
cedentes dignitatem habent moralem infinita ex
infinitate diuinæ personæ procedentem: gratia
vero puræ creaturæ nullam habet similem digni-
tatem. Tertia differentia est, quod Christi gratia quia
Deo in persona media humanitate coniungitur,
instrumentum est ipsius Dei coniunctum, sicut &
humanitas ad gratiā, & alios eius effectus in puris
hominib. phylice producendam: gratia vero illa
summa puræ creaturæ: quia Deo non esset in per-
sona coniuncta, nō posset esse nisi instrumentum
diuinæ virtutis à Deo separatum. Quarta differentia
est, quod gratia Christi principium est vniuersale
simpliciter gratificationis in humana natura, & et
in Angelica, quantum sit ex sufficientia seu virtu-
te gratiæ, licet ad eam causandam non fuerit or-
dinata: quia Christi gratia fuit illi collata ad redi-
mendum & reconciliandum: non autem simplici-
ter ad gratificandum: quod et efficeret, si summa
non esset, ob infinitam redimentis personę digni-
tatem: at gratia, quæ in pura creatura summa esset,
vim nō haberet ad redimendū hominē & cū Deo
recon-

recon-

reconciliandum sufficientem; quia nec ipsa, nec eius opera dignitatem & valorem haberent mortalem infinitum, sine quo impossibile est hominē ex iustitia redimi, & Deo per peccatū offenso reconciliari: principium tamē esse posse vniuersale sufficiens virtute diuina gratificandi creaturas rationales, seu etiam intellectuales in puris naturalibus, existentes, & nulli peccato subiectas; non minus quam lux Solis, qua maior esse non potest, ad omnes extendatur effectus. Ad hunc enim gratificationis effectum nō exigitur in gratia, quae illum efficit, dignitas infinita. Nam, vt ostendimus *supra* q. 1. a. 2. dignitas haec in ea solum gratificatione requiritur, quae praesupponit offensam Dei, cuius dignitas est infinita, vt satisfactio sit aequalis offensae. Propter quas differentias S. D. in 3. dist. 13. q. 1. a. 2. q. 2. ad 3. ait: quantumcunque crescat gratia purae creaturae, non posse adaequare gratiam humanitatis assumptae in vnitatem personae, quae ad vniōem disponit quodammodo, nisi & ipsa assumeretur: & quoniam (inquit) non est altior modus possibilis creaturae, quo coniungatur Deo, quam per vnitatem personae: ideo capacitas creaturae non potest amplio rem gratiam recipere: quae verissima sunt propter praedictas differentias, quae gratiae Christi summā secundū rationē gratiae infinitam addunt perfectionem, non solum morale, vt prima & secunda & vltima, sed etiam physicam vt tertia.

Quarto denique; gratia consideratur absolute, & ita dicendum est eam non esse augmentabilem in infinitum, sicut etiā charitas absolute non est augmentabilis in infinitum, vt in 2. 2. q. 2. a. 7. probat S. Th. & ibi notat Cai. non longe à fine commentarij illius artic. in tertio modo soluendi dubitationē, §. Ad cuius euidentiam, & probatur: Quia si gratia absolute esset augmentabilis in infinitum, impossibile esset dari summam gratiam. Iam autē diximus cum D. Tho. dari summam gratiam, qua maior esse non possit, & hanc animae Christi fuisse collatam: ergo.

Quarta distinctio est: Gratia Christi habitualis dupliciter consideratur: Vno modo, vt personalis quatenus sanctum facit formaliter Christum secundum humanitatem: Alio modo, vt capitalis, quatenus scilicet principium est & ratio iustificationis aliorum, vt ait S. D. in seq. q. 1. a. 5. ad 2. nec tamen sicut duplex haec ratio gratiae distinguitur in Christo: ita duplex in eadem gratia distinguenda est infinitas, altera conueniens illi prout est personalis: & altera eidem cōgruens vt est capitalis. Nā vt probat S. D. q. seq. a. 5. gratia, quam accepit anima Christi ex sui eminentia habet, vt ad alios deriuetur, quod pertinet ad rationem capitis: & ideo eadem est secundum essentiam gratia personalis, qua anima Christi est iustificata, & gratia eius secundum quam est caput Ecclesiae iustificans alios, & differt tantum secundum rationem: non est igitur in Christi gratia capitali & personali distincta infinitas, nisi secundum rationem. Et confirmatur: quia quantitas actionis in aliud sequitur quantitatem actus, qui est agendi principium in agente; ergo eadem est quantitas gratiae Christi personalis & capitalis.

Quinta distinctio est ea, quae secundo loco habetur in textu, videlicet: gratia habitualis dupliciter potest considerari: Vno modo, vt est quoddam ens, vel etiam vt qualitas quaedam est: Alio modo secundum propriam rationem gratiae: ac proinde etiam duplex vel etiam triplex potest in gratia siue vere siue falsē infinitas considerari: prima in ratione entis: esset autem gratia secundū hanc rationem infinita, si haberet intra suam essentiam omnem entitatis plenitudinem: quod soli enti

Naz. in D. Thom. 3. partem.

per essentiam conuenit: Secunda est in ratione qualitatis: haberet autem infinitatem secundum hanc rationem, si plenitudinem omnem totius generis qualitatis in sui natura contineret, quod alio modo fieri non posset, quam, si esset ipsa qualitatis natura subsistens abstracta ab omni limitatio & distinctio, tam formali quam materiali. Tertia infinitas est secundum rationem gratiae, quae duplex iuxta relatas opiniones potest intelligi: altera extrinseca tantum: quae nimirum sit secundū extrinsecam Dei acceptionem, prout scilicet Deus gratiam illam acceptat, vt sit principium infiniti meriti & infinitae satisfactionis: ita vt neque gratia neque meritum aut satisfactio vllam intrinsecam habeant infinitatem: sed ex acceptione tantum: Altera infinitas gratiae secundum propriam rationem gratiae est intrinseca eidem inharens & eam perficiens, & haec duplex esse potest secundū opinantes: quaedam enim est negatiua, de qua supra diximus, & quaedam positiua, quae duplex est: quaedam intensiua, quae gratiae conueniret, si animam infinita intensiōne perficeret: quaedam autem est extensiua, quae secundum vniuersalitatem effectuum gratiae, & eorum communicationem infinitis etiam hominibus, si darentur, attenditur, vt significat S. D. in textu. Sed rursus infinitas intensiua dupliciter potest tribui gratiae secundum propriam eius rationem: Vno modo, vt ipsa gratia secundum suam essentiam tam genericam, quam specificam sit infinita, quod esset si infinita intensiōne qualificaret animam, & eam infinite Deo gratiam, & ad infinitam gloriam acceptam redderet: Alio modo, vt ex ipsa Verbi personalitate, cui mediate vnitur, modum quendam infinitatis physicum & realem acciperet, per quem constitueretur infinita in esse gratiae: qui modus potest existimari esse, vel aliquid effluens à persona aut natura diuina, vel vt sit ipsamet Verbi personalitas, vt gratia habituali coniuncta, prout quidam asseruerunt.

Sexta distinctio principalis est: Duplex intelligi potest infinitas gratiae, scilicet physica & moralis: quae duae infinitates differunt secundum quoddam, quod infinitas physica realis est: infinitas autem moralis ens rationis est. Cuius sententiae primus si. am. & author asseritur Melchior Canus: sed huius opinionis falsitas ex eo patet, quod moralis virtutum & operationum entitas vera & realis est perfectio voluntatis, & totius hominis secundum eas vires, quae sunt subiecta virtutum. Vera itaque differentia est, quod infinitas physica entitas quaedam absoluta est, summam ac intimam seu essentialem rei perfectionem consequens, immo haec infinitas idem esse videtur, quod ipsa summa rei perfectio minime limitata. Infinitas igitur physica gratiae Christi in absoluta eius perfectione consistit effectum, & modum omnē gratiae ceteris hominibus per eam communicabilem in se virtualiter continente modo superius explicato, prout etiam hic tertia sua conclusione significat S. Thom. Infinitas autem moralis modus quidam accidentarius est cum relatione magnam habens affinitatem: quia moralis entitas & perfectio in modo suae productionis valde conuenit cum relatione: eo quod tota illa entitas posita sit in quadā proportionē & habitudine transcendentali ad liberam voluntatis intentionem & ad rationem, quae est prima radix & regula totius moralitatis. Et ideo, sicut relatio non per se primo producit, sed producto fundamento & altero extremo resultat necessario, ita moralis entitas positis requisitis, quasi fundamentis & extremis ad eius existentiam necessariis, non potest non emanare: & ideo videtur ad-

Duplicem intelligi posse gratiam infinitatem, scilicet physicam & moralem. Moralem infinitatem gratiae Christi.

Hh 2

tur ad-

tur aduenire & definire esse absque noua subiecti mutatione, sicut de relatione dicunt Metaphysici: ut patet in eo, qui die Iouis prope mediam noctem carnes comedit, & comestione continuat culpabiliter ultra mediam noctem: Eius enim comestio & voluntas, quæ ante mediam noctem bona fuit moraliter, nulla intrinseca in eius substantia facta mutatione fit mala moraliter. Sicigitur in proposito gratia Christi Domini ex hoc, quod vnitur anima mediæ personæ Verbi, dignitatem moralem quasi naturaliter in ea resultantem acquirit infinitam.

Ad cuius euidentiam scito, gratiam Christi ex hoc vno principio triplicem habere rationem infinitatis moralis. *Prima* conuenit illi: quatenus est dispositio quædam ad gratiam vniõis, ut declaratur in ult. art. huius q. Dispositio namque medium quoddam est proportionem quandam habens cum ea forma, ad quam ut ad finem assequendum disponit & ad eius ordinem pertinet. Cum itaque gratia vniõis sit infinita simpliciter: consequens etiã est ut gratia habitualis, quæ ad eam aliquo modo disponit, quandam habeat infinitatem: nõ quidem physicam: quia non ita disponit, ut physica necessitate humanam naturam ordinet ad diuinam personalitatem, ut formam informantem humanitatem, sed ut congruam reddat vniõnem humanitatis cum Verbo eandem naturam personaliter terminante: quæ quidem congruitas primo quidem secundum rationes diuinæ sapietie & voluntatis ea regulatæ consideratur. Secundario vero etiam in ordine ad humanam rationem & voluntatem, quib. tam insigne beneficium offertur meditandum, & cum gratiarum actione recipiendum: Hæc autem moralis infinitas in gratia resultare videtur hoc ipso, quod dispositio est ad vniõnem Verbi personalem cum humanitate: Sic enim dignitas quædam ipsa gratia disponere resultat infinita: & hæc infinitas inest gratiæ per accidens, ut ait S. D. in 1. dist. 44. q. 1. a. 3. ad 2.

Secunda ratio infinitatis in Christi gratiam ex ipsa eius vniõne cum Verbo deriuatur. Sicut enim humanitas ex vniõne ad Verbum infinitam habuit dignitatem, ut ait S. D. infra q. 48. a. 2. ad 3. & 1. p. qu. 25. a. ult. ad 4. ita gratia & alia humanæ naturæ perfectiones media ipsa humanitate Verbo coniunctæ eandem induunt dignitatem. Differt autem hæc infinitas à præcedente: quoniam hæc magis intima est perfectioni, quæ dicitur infinita, quã illa, & est illi cõis cum humanitate & eius omnib. perfectionibus, tam naturalib. quam supernaturalib.

Tertia ratio infinitatis, quæ solū videtur extrinseca moralis eiusdem gratiæ, quæ sequitur ex præcedenti, consideratur ex ordine eius ad effectum infinitum, ut ait S. D. hic ad 2. & expressius in 1. dist. 44. a. 1. ad 2. Vbi ait Christi gratiam esse infinitam secundum quid, in quantum concurrat ad operationem Christi, quæ est infiniti valoris, ut est operatio diuinæ personæ. Hanc moralis infinitatis rationem quidam recentiores viri doctissimi dupliciter explicant. *Primo* quoniam effectus gratiæ formalis est infinitus: eo quod gratia formaliter gratificat suum subiectum, & intrinsece facit illud dignum beatitudine, & vnit illud habitualiter Deo secundum effectum, & facit illud potens satisfacere pro culpa, & mereri merito ordinis gratiæ: id eo cum gratia Christi ad prædictos effectus perficiat suppositum infinitum, quod infinitam gratiæ confert dignitatem moralem: consequens est ut eadem gratia moralem habeat infinitatem in suo effectui formali. Quod amplius explicatur: Nam hoc quod est facere subiectū potens mereri & satisfacere, est facere illud subiectibile Deo: sicut vnire illud Deo secundum affectum & dignum red-

dere beatitudine, est ordinare illud in Deū & beatitudinem: ordinare autē & subijcere personam infinitam est infinitæ dignitatis: quemadmodum est supra cum Altus diximus Christi satisfactionē & meritum esse infinita: quia per hæc Deo subijciatur infinita persona. *Secundo* rationem hæc infinitatis explicant in effectu, quæ habet gratia Christi, quasi in genere causæ efficientis per modū naturæ & primæ radiceis habituum ac actuum supernaturalium. Nam gratia primum principium est virtutum omnium infusarum, ut religionis, obedientiæ &c. eo modo, quo essentia animæ principium est suarum potentiarum & passionum.

Cum igitur hæc virtutes sint principia suorum actuum efficietia iuxta propriam eorum naturam, & quidam ex eis supapte natura reflexiui sint supra personam operantē, & eam Deo subijciant, ut supra diximus de actib. satisfactorijs & meritorijs: consequens est ut gratia Christi fuerit in eo principium dictarum virtutum, & eorum et actuum, qui super ipsam Christi personam infinitam reflecterentur. Iam autē diximus supra q. 1. a. 2. actus illos reflexiuos in Christo dignitatem habere moralem & personalem infinitam ob infinitatem personæ Verbi, super quam reflectuntur illam Deo subijciendo summo modo moraliter possibili.

Ex quibus sic constitui potest argumentum ad ostendendum prædictam rationē infinitatis: gratia Christi habitualis principium est, quasi per modum naturæ actū obedientiæ, iustitiæ & religionis &c. quos habuit Christus, ut sunt moraliter infiniti: igitur in gratia Christi præexistit moralis infinitas. Antec. patet ex dictis: Consequentia vero probatur: quia causa efficiens eam omnem præhabebat dignitatem, quam effectui communicat: ergo. Hæc vero dignitas in gratia & virtutib. Christi, nihil aliud est quam virtus ad producendum actum, qui super infinitam Christi personam reflectatur eam Deo subijciens summo modo morali, sicut enim actus ipsi prædictam habent infinitatē propter actuale eorum reflexionē super infinitam Christi personam, ita gratia & virtutes iam dictæ eandem, ut principia dictæ reflexionis præhabent infinitatem. Et quia tria prædicta, ex quib. moralis infinitas gratiæ depēdet, cuiusque gratiæ, quantumuis remissæ si Verbo esset vnita conuenirent: ideo qualibet gratia, quæ Verbo media humanitate esset vnita, tres iam dictos haberet modos infinitatis: sed quamuis gratia valde remissæ esset instrumentum vniuersale gratificationis in humana natura: non esset tamen instrumentum excellentiæ, nec esset proprie causa exemplaris & finalis totius gratiæ nostræ: quoniam ista gratiæ Christi ex sola physica infinitate possunt conuenire.

Septima distinctio est: Duplex est in creatura capacitas: altera naturalis quæ est potentia ad recipiendum perfectiones naturales: altera est potentia obedientiæ, secundum quam potest recipere aliquid à Deo: & utraque potest dupliciter considerari: Vno modo, prout ad omnem sui ordinis potentiam in creatura existentem extenditur: Alio modo, prout dicit vnā aliquam tantum potentiam ad vnā perfectionem determinatam. Exempli gratia: Potentia naturalis, quæ est in homine, potest considerari dupliciter. Primo, prout est quasi vna potentia totalis plures in se continēs particulares potentias ad diuersos actus, & ita completitur in se potentiam corporis respectu animæ, potentiam intellectus respectu specierum & scientiæ, & potentias sensum ad species sensibiles cuiusque generis, puta albi, nigri &c. Secundo potest eadem potentia considerari prout est talis potentia, puta corporis, respiciens tantum

An & quomodo potentia obedientiæ possit impleri vel augeri.

lem actum, puta animam. Et similiter potentia A obedientiæ in homine potest dupliciter considerari. Vno modo prout complectitur potentias omnes homini conuenientes in ordine ad actus à Deo recipiendos : Alio modo, prout dicit hanc particularem potentiam respicientem hunc actum, puta potentiam ad gratiam vel potentiam ad immortalitatem, vel potentiam ad transmutari in aliam substantiam, &c. Differunt potentia naturalis & potentia obedientiæ: Illa enim utroque modo sumpta potest impleri: potentia vero obedientiæ primo modo sumpta, tota non potest impleri: ut ait S. D. de ver. q. 29. a. 3. ad 3. Cuius verba sunt: *Capacitas creaturæ dicitur secundum potentiam, quæ est in ipsa: Est autem duplex potentia creaturæ ad recipiendum: Vna naturalis, quæ potest tota impleri: quia hæc non se extendit, nisi ad perfectiones naturales: Alia est potentia obedientiæ, secundum quod potest recipere aliquid à Deo: Et talis capacitas non potest impleri: quia quidquid Deus de creatura faciat, adhuc remanet in potentia recipiendi à Deo.* Vbi satis aperte loquitur de utraque potentia creaturæ secundum totalem sui rationem complectentem plures potentias: Si vero sermo sit de potentia obedientiæ, prout respicit talem actum, certum est eam impleri posse: Nam potentia corporis ad immortalitatem impletur ea recepta, & potentia totius hominis, vt conuertatur in statuam, impletur conuersione facta: vt patet de Vxore Loth. Et potentia hominis ad resurrectionem impletur recepta vita, & potentia animæ ad recipiendam à Deo peccatorum remissionem, illis à Deo remissis impletur: Et similiter potentia animæ Christi ad summam gratiam possibilem impletur, ea recepta: Ex quo sequitur, non omnem capacitatem seu potentiam obedientialem fieri posse meliorem vltq; in infinitum: nam capacitas illa, quæ potest impleri, non potest, postquam impleta fuerit, esse melior.

Octaua distinctio: Capacitas seu potentia obedientialis creaturæ duplex est: quedam remota & quedam proxima. Exempli gratia: In anima nostra capacitas gratiæ remota est ipsa animæ rationalis natura, vt ait S. D. in 2. 2. q. 113. ar. 10. Cuius verba sunt: *Naturaliter anima est gratiæ capax: eo enim ipso, quod facta est à imagine Dei, capax est Dei per gratiam, vt August. dicit: Dispositio vero ad gratiam, quam Deus fecit in anima mouendo voluntatē ad actus fidei, Spei, charitatis &c. est potentia proxima ad gratiam: prima illa potentia non potest augeri, sed hæc secunda potest augeri aucta dispositione, vel etiam aucta gratia, si non fuerit summa: hæc enim augeri non potest.*

Prætereantandum est diligenter, gradus omnes entium pertinentium ad ordinem & perfectionem vniuersi naturalem à Deo fuisse productos, vt ostendimus in p. q. 50. a. 1. quamuis non omnes modi siue species singulorum graduum possibiles sint creatæ: quia potest Deus per absolutam sui potentiam Angelos creare nobiliores, ac nobiliores vltque in infinitum. At non est certum, gradus omnes ad ordinem supernaturalem pertinentes à Deo E fuisse productos: sed valde probabile est, posse Deum supra ordinem gloriæ, & infra ordinem vniōis hypostaticæ plures gradus accidentium supernaturalium creare, quæ sint diuersæ participationes Dei, quatenus est agens supernaturale: Cui enim Dei Sapientiam, prouidentiam ac Omnipotentiam comprehendere minime valeamus, sed ea tantum de supernaturalibus cognoscamus, quæ sunt nobis à Deo misericorditer reuelata, existimandum est plurima in diuinæ sapienciæ & omnipotentię thesauris latere, quæ nec per semetipsam assequi valet humana ratio, nec Deo placuit ea re-

Naz. in D. Thom. 3. partem.

uelare: Et de gradibus his Deo possibilibus videtur intelligendus S. D. in art. seq. 12. cum ait posse Deum facere aliquid maius ac melius, quam sit habitualis gratia Christi, vbi loquitur de potentia Dei non ordinaria sed absoluta, vt ibidem aduertit Caiet. Quod etiam videtur significare S. D. in alleg. a. 3. de ver. ad 6. dicens, capacitatem animæ Christi esse finitam, & Deum posse maiorem capacitatem facere & meliorem creaturam, quam sit anima Christi, si per intellectum separetur à Verbo: videtur enim loqui de capacitate in actu recipiente altioris ordinis perfectionem, quam sit summa gratia. Vel dicas D. Tho. loqui de maiori capacitate ex parte subiecti, non autem ex parte perfectionis, ad quæ ordinatur: Dicitur autem maior capacitas ex parte subiecti, quia sc. illi ratione maioris intellectualitatis magis consonat idem gratiæ gradus: atq; ideo, licet crearetur à Deo vnus Angelus, cui gratia conueniret in summo, si tamen postea crearetur Angelus eo nobilior, diceretur etiā creari maior summa gratiæ capacitas hoc ipso, quod Angelus de nouo creatus nobiliorem haberet naturam intellectualem: quoniam (vt ante diximus) gratiæ capacitas creaturæ conuenit ratione naturæ intellectualis: igitur quo nobilior fuerit hæc natura, maior erit in ea gratiæ capacitas, non per ordinem ad maiorem gratiam recipiendam, sed per maiorem cum ipsa gratia congruitatem, qua magis elongatur à repugnantia: Et hæc etiam expositio consonat responsioni prædictæ, quæ non loquitur de eadem numero capacitate, sed absolute dicens Deum posse facere maiorem capacitatem, quam sit capacitas animæ Christi: secundum quem sensum optime satisficit argumento ibidem sexto vt patet conferenti responsionem illam cum argumento: sed prima interpretatio melior est.

PRIMA CONCL. *Gratia Christi non est infinita per se, sed solum extrinsecam Dei acceptionem.* Probatur: quia sequeretur infinitatem gratiæ Christi cuilibet homini puro gratiam quantumuis remissam haberi posse communicari, ac proinde Christi Incarnatione homini perfecte redimendo non fuisse necessariam. Probatur consequentia: quia potuit Deus quilibet puri hominis gratiā in satisfactione pro peccatis omnium hominum acceptare. Deinde hæc acceptatio nullā ponit in Christi gratia perfectionem: Igitur in inquirenda ac statuenda perfectione gratiæ Christi frustra, & impertinenter recurritur ad intrinsecam Dei acceptionem. Vt etiam aduertit Astar. in allegata q. 3. concl. 1. pag. 211.

SECUNDA CONCL. *Gratia Christi habitualis non est secundum intensionem actus & categorematice simpliciter infinita.* Probatur primo: Quoniam, vt probat Arist. in 3. Phys. & S. D. in 1. p. q. 7. impossibile est in rebus creatis esse infinitum in actu secundum essentiam, aut secundum magnitudinem vel multitudinem: ergo. Secundo probatur: quia solus ille effectus potest à Deo produci, quæ potest determinate cognoscere, sed non potest Deus determinate cognoscere supremum illum intensiōis gradum, quo gratia secundum oppositam opinionem in actu & categorematice sit infinita secundum intensiōem: ergo. Minor probatur: quia implicat contradictionem gratiam esse infinitam, & habere vnum vltimum gradum. Tercio probatur concl. quia si produci posset à Deo gratia infinita secundum intensionem, posset exhaustiri diuina potestas, ita vt nihil amplius posset ab ea produci, quia sic posset omnes effectus ab ea producibiles vltq; in infinitum simul actu producere, quo posito nullus omnino superesset effectus à Deo producibilis: eadē enim est ratio de vno & de ceteris omnibus infinitis respectu diuinæ potentie: igitur impossibile est

Hh 3

Christi

Christi gratiam esse secundum intentionem actu A
& cathegorematicè simpliciter infinitam.

TERTIA CONCL. *Gratia Christi non habet infinitatem physicam essentialem, vel modalem in eam ex vnione eius ad Verbum derivatam.* Probatur prima pars negans infinitatem gratiæ Christi physicam essentialem. Primo: quia gratia secundum suam essentialitatem duos habet in anima formales effectus: Alterum primarium, qui est reddere animam formaliter Deiformem seu naturæ diuinæ consortem: Alterum secundarium, qui est constituere eam formaliter acceptam ad gloriam: At secundum vtrūque prædictum effectum gratia Christi simpliciter est finita: ergo gratia essentialiter habet physice finitam. Prima propositio certa est apud omnes Theologos. Secunda probatur: quia charitas & Spiritus sancti dona gratiam consequentia sunt finita: ergo & ipsa gratia essentialiter est finita. Antecedens patet, consequentia probatur, quoniam effectus naturalis sequela formam consequentes illi proportionantur: ergo. Tertio probatur eadē pars: quia gratia Christi secundum rationem qualitatis est finita, ut ante diximus: ergo etiam secundum ipsam essentialitatem est finita: Probatur sequela: quia qualitas est ratio essentialis gratiæ, cum sit eius ratio generica. Et confirmatur: quia differentiæ specificæ continentur sub potentia generis: ergo si ratio generica finita est, eius etiam specifica differentiæ finita est.

Alterā vero pars concl. negans in gratia Christi infinitatem physicam modalem probatur primo: quia humanitas Christi ex vnione ad Verbum nō habet hanc modalem infinitatem, ut ostendimus supra q. 2. a. 2. ergo multo minus gratia, quæ non nisi mediante humanitate vnitur Verbo, talem ex vnione acquirit infinitatem. Et confirmatur: quia reliqua accidentia humanitatis Christi siue corporea, siue spiritalia, sunt finita simpliciter. Nam scientia animæ Christi tam infusa, quam acquisita secundum communem Theologorum sententiam finita est in ratione scientiæ, & similiter albedo, caliditas &c. ergo etiam gratia habitualis in Christo est finita simpliciter. Secundo probatur eadem pars: quia talis modus neque causatur ab hoc Deo, seu à tota Trinitate, neque causatur à solo Verbo: ergo. Antecedens quo ad primam partem D probatur: S. Th. in alleg. opusc. 2. cap. 215. & super Ioan. cap. 3. lect. vlt. & in 3. dist. 13. q. 1. a. 2. q. 2. probat ex triplici capite. Primo ex parte recipientis, quia scilicet gratia habitualis dari debet infinite, & non secundum mensuram, quando datur, quantum natura creata capax esse potest: hoc autē modo elata fuit Anima Christi. Secundo ex parte ipsius gratiæ, quia scilicet quidquid ad rationem gratiæ pertinere poterat, totum Christus accepit. Tertio ex parte causæ, quia causā gratiæ in Christo est infinitæ virtutis, hæc est. n. Verbum Diuinum, quod est totius emanationis creaturarum indeficiens & infinitū principium: quæ singula late declarat S. D. locis allegatis, quæ omnino videnda sunt: Vbi etiam explicat dictum illud Ioan. 3. Non enim ad mensuram dat Deus spiritum: Quam expositionem impugnat Vasq. disp. 46. cap. 3. Sed eam defendit Astur. q. 3. a. 1. conclus. 3. & Aluar. disp. 33. vbi Vasq. diluit argumenta, & probat eius expositionem non esse Diuinæ scripturæ congruentem. Eandem veritatem perspicue docet S. Tho. de Ver. q. 29. a. 3. in fine Corporis, vbi sic loquitur: Si intelligatur aliqua anima sensibilis, quæ habeat in se quidquid potest concurrere ad perfectionem fontendi qualitercunque, illa quidem anima erit finita secundum essentialitatem, quia esse suum est limitatum ad aliquam perfectionem essendi, scilicet sensibilem, quam excedit perfectio intelligibilis: esset tamen

infinitatem. Immo amplius sequeretur abiq; fundamento, ac mere gratis affirmari talem modum infinitatis inesse Gratiæ Christi, quia nulla ratione probari potest dictum modum in Gratia Christi fuisse à Verbo productum. Nec admittenda est eorum responsio, qui dicunt Verbum seipso formaliter exercere circa Gratiā rationē modi, atq; ita per Verbum immediate tanquam per modum constitui formaliter infinitam: absurdum enim ac plane stultum est asserere Diuinam personam seipsa formaliter esse modum physicum rei creatæ: non minus enim dicit imperfectionem modus physicus. quā forma physica: certum autem est Deum fieri non posse formam rei creatæ in esse physico: igitur neq; modus eius physicus effici poterit. Et confirmatur: quia modus physicus idem est realiter cum forma, vel re, cuius est modus: Verbum autem nō potest idem esse realiter, quod res creata: ergo.

QUARTA CONCL. *Gratia Christi fuit summa non solum secundum legem Dei ordinariam, sed etiam secundum potentiam eius absolutam.* Hæc conclusio patet ex iis, quæ supra notata sunt ex D. Thom. opusc. 2. & ex art. seq. Vbi de hoc agemus vberius.

QUINTA CONCL. *Gratia Christi licet secundum intentionem, & positiue sit finita, est tamen infinita negatiue: quia scilicet ad nullam particulatam Gratiæ gradum, mensuram aut modum est determinata, sed omnem habet Gratiæ possibilem plenitudinem: sicut albedo subsistens, vel etiam in subiecto secundum omnem sui perfectionem & modum in subiecto recepta esset infinita negatiue: quia ad nullum esset albedinis gradum particularem, aut modum determinata, ut ait S. D. in opus. allegato, & de Angelis, ac de qualibet forma subsistente idem asserit 1. p. q. 7. art. 2. & idem docet de Aeuo, q. 10. a. 5. ad quartum, & hæc est infinitas secundum quid, ut in dicto art. 2. ait S. D. & est infinitas physica, quia formis conuenit secundum se, & absque ordine ad rationem & voluntatem, quæ sunt principia totius moralitatis. Hanc explicauit in hoc art. S. D. exemplo lucis Solaris, quæ secundum rationem lucis dici potest infinita negatiue, quia ad nullum particularem lucis gradum, aut modum est determinata, sed habet quidquid ad rationem lucis, etiam per absolutam Dei potentiam potest pertinere. Hanc conclusionem sic explicatam S. Th. in alleg. opusc. 2. cap. 215. & super Ioan. cap. 3. lect. vlt. & in 3. dist. 13. q. 1. a. 2. q. 2. probat ex triplici capite. Primo ex parte recipientis, quia scilicet gratia habitualis dari debet infinite, & non secundum mensuram, quando datur, quantum natura creata capax esse potest: hoc autē modo elata fuit Anima Christi. Secundo ex parte ipsius gratiæ, quia scilicet quidquid ad rationem gratiæ pertinere poterat, totum Christus accepit. Tertio ex parte causæ, quia causā gratiæ in Christo est infinitæ virtutis, hæc est. n. Verbum Diuinum, quod est totius emanationis creaturarum indeficiens & infinitū principium: quæ singula late declarat S. D. locis allegatis, quæ omnino videnda sunt: Vbi etiam explicat dictum illud Ioan. 3. Non enim ad mensuram dat Deus spiritum: Quam expositionem impugnat Vasq. disp. 46. cap. 3. Sed eam defendit Astur. q. 3. a. 1. conclus. 3. & Aluar. disp. 33. vbi Vasq. diluit argumenta, & probat eius expositionem non esse Diuinæ scripturæ congruentem. Eandem veritatem perspicue docet S. Tho. de Ver. q. 29. a. 3. in fine Corporis, vbi sic loquitur: Si intelligatur aliqua anima sensibilis, quæ habeat in se quidquid potest concurrere ad perfectionem fontendi qualitercunque, illa quidem anima erit finita secundum essentialitatem, quia esse suum est limitatum ad aliquam perfectionem essendi, scilicet sensibilem, quam excedit perfectio intelligibilis: esset tamen*

Vasq. exp.
silio reijci-
tur.

tamen infinita secundum rationem sensibilitatis, quia A
eius sensibilitas ad nullum determinatum modum essendi
limitatur: Et similiter dico de Gratia habituali Christi,
quod est finita secundum essentiam, quia esse suum est limi-
tatum ad aliquam speciem entis, scilicet ad rationem Gra-
tia, est tamen infinita secundum rationem gratia, quia cū
in finitū modū possit considerari perfectio alicuius quantū
ad gratiam, nullus eorum desuit Christo, sed habuit in se
gratiam secundum omnem plenitudinem, & perfectionē,
ad quam ratio huius speciei, quæ est gratia, potest extende-
re, &c. His adde quartam rationem physicæ infini-
tatis ex tribus prædictis consequentem, quæ
attenditur in ordine ad effectus, quam S. D. hic
exprimit in probatione tertiæ Conclus. & argu-
mento secundo, & eius responsione, & explicat in
3 loco notato. Et hæc ratio infinitatis gratia Christi B
conuenit, prout est capitalis influens in membra,
& sola ratione differt ab infinitate gratia perso-
nalis, sicut etiam gratia capitalis eadem est reali-
ter cum gratia personali, ut probat S. D. q. seq. art. 5.
Et probatur hæc infinitas de gratia Christi: Nam
ut ait S. D. de spiritualibus creaturis. art. 6. ad 8. quæ-
libet virtus superioris ordinis, licet sit finita in se,
& respectu sui superioris, est tamen infinita respec-
tu suorum inferiorum; sicut virtus Solis est infini-
ta respectu generabilium & corruptibilium, per
quorum productionem, etiam si in infinitum ef-
ficeret, non minoraretur; Et similiter virtus intelle-
ctus est infinita respectu formarum sensibilium,
& virtus substantiæ spiritualis, quæ mouet Cœ-
lum, est infinita respectu motus corporalis; At ta-
lis est Christi gratia; quia posset physice influere
in infinitos peccatores, si tot essent; igitur gratia
Christi prædictam habet physicam infinitatem.

SEXTA CONCL. Gratia Christi triplicem habet in-
finitatem moralem. Hæc patet ex dictis in explicatio-
ne quartæ distinctionis.

ULTIMA CONCL. Gratia Christi dicenda est sim-
plicitèr, id est absolute infinita, non autem simpliciter, id
est omnibus modis. Prima pars huius conclusionis
probat per primo: Quia gratia Christi est infinita
in ratione gratia; ergo dicenda est absolute infini-
ta. Probat per illatio; quia linea quæ secundum
propriam rationem lineæ esset infinita, diceretur
simplicitèr infinita. Secundo probatur: quia S.
Patres absolute pronuntiant Christi gratiam esse
infinitam. Tercio: quia meritum & satisfactio
Christi absolute dicuntur infinita. Secunda vero
pars probatur: quia non est infinita secundum ra-
tionem entis aut qualitatis, neque secundum ef-
ficientiam neque secundum modum aliquem phy-
sicum; ergo non est simpliciter, id est omnibus
modis infinita. Conclusionem hanc quoad utrā-
que partem examinat, & tueretur Aluar. disp. 34.

CONTRA primam conclus. produci possunt ea
argumenta Scoti & Radæ, quibus probare nitun-
tur Christi satisfactionem non esse infinitam, nisi
secundum Dei acceptionem; quibus satisfacimus
supra q. 1. art. 2. Controu. 2.

CONTRA eandem conclus. militant argumenta Sco-
ti Dur. & aliorum, quibus probare nituntur Chri-
sti gratiam esse omnino finitam; quæ refert & solu-
uit Capr. in 3. diff. 13. q. vnica, ex quibus nonnulla re-
ferunt & soluit Suarez disp. 22. sect. 1. & Aluar.
disp. 33.

CONTRA secundam conclus. est argumentum
Almaini, quod refert & soluit Suarez in allegata
disp. 22. sect. 1.

CONTRA tertiam conclus. sunt argumenta,
quæ refert & soluit Astur. in sua Relect. de Christi
gratia, q. 3. ar. 2. post probationes quintæ conclus. pag. 218.
& seq. quæ etiam aliis duobus additis refert & sol-
uit Aluar. disp. 33.

CONTRA quartam conclus. producit Capr. dicta
D. Th. in q. 29. de Ver. art. 3. ad 3. & 6. quorum sen-
sum superius explicauimus.

CONTRA eandem conclus. argumentatur Medina. Obi. 1. cons.
4. concl.
Primo: quia S. Tho. art. seq. ad 1. ait gratiam Christi
fuisse summam, sicut quantitas Cœli: At nulla est
repugnantia, quod quantitas Cœli sit maior se-
cundum potentiam Dei absolutam; ergo. Præte-
rea ad 2. ait Deum posse facere aliquid maius &
melius gratia Christi habituali, & infra q. 10. art. 4.
ad 3. ait, licet gratia Christi & visio beata in ordine
ad vnionem hypostaticam non possit esse maior,
absolute tamen potest esse altior gradus gratia &
visionis beata. Resp. ad primum locum non ita lo-
qui S. Tho. sed ibi confutat argumentum arguen-
do à minori ad maius, ut ibidem obseruat Caiet.
Nam quia ratio, quare quantitati determinatæ ad
naturam talem repugnat additio, est forma na-
turalis, multo magis ipsi formæ naturali, quam-
uis finitæ, repugnat additio, adeo ut ipsi formæ in
summo suæ perfectionis constitutæ repugnet
additio etiam per Dei potentiam absolutam, ut
supra de albedine dictum est. Ad secundum locū
iam supra diximus Deum posse facere gradū en-
tis supernaturalis meliorem ordine gratia, & in-
feriorem vnione hypostatica, quod satis aperte
docet S. D. in tertio loco male adducto in argu-
mento ubi ait, absolute posse esse aliquem gradū
sublimiorem gratia, & visione beatifica secun-
dum infinitatem diuinæ potentia.

Secundo arguit: Quia visio beata animæ Christi
potuit crescere; ergo & lumen gloriæ; ergo & gra-
tia habitualis. Probat per cōsequentia. Nam gloria
secundum legem ordinariam correspondet quā-
titati gratia; ergo si gloria potest crescere, etiam
gratia potest argumentum suscipere. Resp. falsum
esse antec. si sermo sit de visione secundum intrin-
sicam & essentialē eius perfectionem; si vero
sermo sit de augmento visionis secundum exten-
sionem ad plura, dico per infinitam Dei poten-
tiam posse lumen illud extendi ad alia prius sub
eo non visa cognoscenda; Sed hoc non est aug-
mentum simpliciter visionis beata, sed tantum
secundum quid in ordine ad extrinseca, & secun-
dario visa.

Tercio: Si gratia potest esse summa, ita ut non
possit crescere, sequitur posse dari hominem pu-
rum viatorem, qui non possit amplius mereri, nec
in gratia Dei amplius proficere, quod est absurd-
um; Probat per sequela; quia si daretur talis gratia
puro hominē, iam esset viator & amplius mereri
non posset. Resp. primo admissa cōsequentia de
potentia Dei absoluta talem hominem fore via-
torem, & per eam gratiam posse sibi mereri vitam
æternam, licet augmentum gratia mereri non
posset, & hoc nullum est inconueniens. Secun-
do dico hominem habentem summam gratiam
habere simul etiam gloriam, quia gratia perfecta
& consummata, vel idem est quod gloria vel ad
eam naturaliter sequitur gloria.

CONTRA eandem conclus. argum. Suarez disp. 22. Obi. 4.
sect. 2. Quia augmentum in infinitum secundum
intensionem non repugnat gratia hoc solo, quod
forma accidentalē est essentialiter finita, neque
quatenus talis forma est: ergo. Antecedens quo-
ad primam partem probatur: quia nō omnis pro-
gressus in infinitum repugnat formæ finitæ, ut pa-
tet in quantitate, quæ in infinitum augeri potest,
neque enim in augmento intensionis est specialis
aliqua repugnantia, quando alioquin forma in-
tensibilis est: quia neque per talem intensionem
mutatur species aut esset finita, neque forma ipsa

Hh 4 in re

Argumen-
ta, & solu-
tiones.

Conf. 1.

Conf. 2.

Solut.

in re habet aliquando perfectionem, A sed semper finitam. Quo ad alteram vero partem probatur idem antecedens: Quia gratia est participatio infinitæ naturæ: quæ solâ ab infinito agere tanquam à principali causa communicari potest, & per se vel per facultates suas in infinitum obiectum, prout in se est, tendit, & illi nunquam adæquatur; ergo. Et confirmatur: quia visio Dei finita semper augeri potest gratia vero est quædam forma, cui est cōnaturalis illa visio; ergo ipsa gratia potest in infinitum crescere, sicut & ipsa gloria. Confirmatur secundo: quia nulla potest assignari ratio, propter quam repugnet hominem habere huiusmodi gratiam, quantumvis perfectam, mereri augmentum illius & beatitudinis. Respon. falsum esse antecedens; nam ob utramque rationem repugnat gratiæ augmentum in infinitum. Ad probationem primæ partis dico non esse eandem rationem de augmento secundum extensionem, quale est illud, quod conuenit quantitati; & de augmento secundum intensiōem, quod conuenit formis ad genus qualitatis pertinentibus; quia in augmento secundum intensiōem crescit perfectio formæ, quæ sic augetur, in augmento vero secundum extensionem nulla fit quantitati, aut formæ sic auctæ perfectionis accessio; Vt autem ait S. D. art. sequenti, omnium formarū, ac proinde etiam ipsius gratiæ mensura propria determinata est à diuina sapientia per comparationem ad suum finem, Sicut (inquit) non est maior grauitas, quam grauitas terræ, quia non potest esse inferior locus loco terræ; Finis autem gratiæ est vnio creaturæ rationalis ad Deum; maior vero vnio creaturæ rationalis ad Deum esse non potest, quam quæ est in personā; Igitur gratia Christi pertingit ad summam mensuram gratiæ; constat autem rationem hanc procedere de potentia Dei absoluta, secundum quam non potest esse maior vnio ad Deum, quam personalis; Igitur secundum Dei potentiā absolutam non potest esse maior gratia, quam sit gratia Christi. Quod etiā ratione probatur: quia forma quælibet creata ideo dicitur esse finita, quia determinatam habet suæ perfectionis latitudinem, ultra quam extendi non potest, salua sua specifica natura & essentiali differentia; quoniam, vt ait Arist. Species rerum sunt numeri, quibus nil tam parum potest addi, aut minui, quin varietur species: Sicut enim cuiuslibet rei naturalis determinata est à natura quantitas secundum maximum & minimum, ita vt extra hos terminos nequeat species rei naturalis existere; ita & multo magis in formis: datur enim minimus caloris gradus, infra quem non potest calor existere, & potest etiam esse maxima caloris intensio, ita vt maior esse nō possit: Et similiter in animabus rationalibus, quæ sunt vnus speciei, datur anima adeo exigua perfectionis secundum gradum suæ perfectionis indiuidualem, vt infra dictū gradum & perfectionis modum anima rationalis esse non possit; & dari potest etiam anima tantæ perfectionis, vt omnem in se contineat perfectionis modum animæ rationali possibilem, ultra quem esse nō posset animæ rationalis natura: qualem existimandum est fuisse animam Christi Domini. Et similiter Gabriel totam habet suæ speciei possibilem perfectionem non solum specificam, sed etiam gradualem, ita vt addito maiori perfectionis gradu, iam non esset Gabriel, sed alius Angelus. Ad probat. vero secundæ partis antecedentis respondetur, nullam esse consequentiam: quia gratia secundum se sumpta non est participatio diuinæ naturæ totam illius perfectionem adæquans; Nam gratia, cum sit quædam forma, & essentia creata, necesse

est, vt habeat determinatam suæ perfectionis latitudinem, sicut aliæ singulæ formarum species tam naturales quam supernaturales; Dixi formarum species, quoniam Angeli, qui sunt quædam formæ subsistentes, si sumantur in genere, possunt per Dei potentiam habere suæ perfectionis augmentum in infinitum, quia potest Deus Angelos perfectiores vsque in infinitum creare. Et ideo sicut Gabriel, licet sit quædam participatio diuinæ substantiæ intellectualis infinitæ, non tamen potest eius perfectio substantialis, nec eius intellectus per Dei potentiam augeri, sed possunt fieri alij Angeli eo nobiliores & intellectu perspicaciores: ita gratia secundum naturam suæ speciei limitatam habet perfectionem, vt supra eam per Dei potentiam, salua sua natura, nō possit extendi; sed tamen existimandum est plures alias fieri posse similes, & eiusdem generis à Deo formas supernaturales, quæ sunt diuinæ naturæ participationes secundum speciem à gratia differentes & ea nobiliores; licet earum differentias, quia nobis à Deo non sunt reuelatæ, assignare minime valeamus. Ad primam confirmat. dico visionem etiam beatificam habere determinatam suæ perfectionis essentialis latitudinem, quæ secundum eius intensiōem, ac luminis perfectionem attenditur, quamuis ad obiecta secundaria per idem lumen cognoscenda in infinitum per Dei potentiam possit extendi. Ad secundam confirmat. dico etiam assignatam esse rationem, cur habens summā gratiam non possit mereri illius augmentū, quia i. gratia maior esse non potest, atque ita meritum ordinaretur ad impossibile.

Contra eandem conclus. argumentatur Astur. in Obis. allegata q. 3. ar. 1. conclus. 1. Primo: quia gratia ex parte agentis, & ex parte formæ, ac etiam ex parte susceptiue potentiæ nullum habet terminum intensiue perfectionis; ergo infinita est syncategorematicæ, ita vt quocunque gradu perfectionis signato sua natura apta sit amplius perfici; ergo: Antecedens colligitur ex doctrina D. Thom. 2. 2. q. 24. art. 7. vbi idipsum asserit de charitate: eadem autem est ratio de charitate & de gratia, &c. Secundo probatur: quia virtus diuina, quæ est principium affectuum gratiæ, est simpliciter infinita; ergo ex parte agentis non sumitur habitualis gratiæ determinatio; neque sumi potest ex parte gratiæ, quia gratia est forma ordinis infiniti, estque participatio infinitæ naturæ Dei: sed diuina essentia, cum sit infinita, infinite est participabilis; ergo gratia ex propria & formali ratione nullam determinationem sibi vendicat, sed in infinitum est augmentabilis secundum intensiōem. Denique probatur sumi non posse gratiæ determinationem ex parte subiecti; quia potētia obediētiæ, quæ inest animæ ad suscipiendum gratiam nullam habet determinationem; ergo: Antecedens probatur; quia determinatio potentiæ passiue non potest sumi, nisi vel ex potentia actiua cui responderet, vel ex actu & forma ad quam suscipiendam ordinatur; sed ex neutro horum limitatur, vt probatum est; ergo. Respon. falsum esse antecedens quo ad secundam & tertiam eius partem. Ad primam probationem dico D. Tho. ibi loqui de charitate viæ; quæ in infinitum modo superius explicato potest augeri: Quod idem dicendum est de gratia viatoris vt sic, & de eius capacitate, vt est in viatore. Ad secundam probationem secundæ partis antecedentis dico nullam esse consequentiam; vt patet etiam de Gabriele, qui est participatio diuinæ naturæ intellectualis infinitæ simpliciter, & tamen non potest augeri perfectio naturæ Gabrielis, quamuis fieri possint Angeli

Ad 1. conf.

Ad 2. conf.

Solut.

Angeli perfectiores illo vsque in infinitum, & ita augeri participatio naturæ intellectualis intensiue. Quo modo etiam dicimus in infinitum augeri posse participationem diuinæ naturæ supernaturalem producendo perfectiores species accidentium supernaturalium, quæ sint participationes diuinæ naturæ, & sint eiusdem generis cum gratia. Ad probationem tertiæ partis negatur antecedens: Ad eius probationem dico determinationem potentie obedientialis ad gratiam desummi ex determinatione gratiæ.

Contra eandem conclus. argumentatur Vazq. *disp. 47. cap. 3.* probans in dies per opera bona & meritoria magis ac magis augeri charitatem & gratiā: Quod verum est de charitate & gratia viatoris, non autem de charitate & gratia absolute, vt supra diximus.

Contra eandem conclus. producit Aluarez *disp. 36.* duo argumenta: quorum solutio patet ex dictis. Alia contra eandem conclus. argumenta soluemus *art. seq.*

Obi. cont.
s. conclus.

CONTRA quintam, & septimam conclus. asserentes Christi gratiam esse infinitam, sunt argumenta quæ afferunt & soluunt Astur. in *allegata quest. 3. art. 2. pag. 205.* & Aluarez *disp. 34.* Contra eandem conclus. militant hæc argumenta. Primum est: Anima Christi habet finitam capacitatem respectu gratiæ; ergo in ea non recipitur gratia infinita in esse gratiæ: Antecedens patet ex supra dictis: Cōsequentiā vero probatur: quia nulum accidens excedit capacitatem sui subiecti. Et

Conf.

confirmatur argumentum quia gratia Christi in ratione entis non est infinita; sed eadem est ratio gratiæ, & in ratione entis; ergo si non recipitur gratia infinita in ratione entis in anima Christi, nec etiam recipitur infinita in ratione gratiæ.

Solut.

Resp. Antecedens verum esse de capacitatem gratiæ physice sumptæ: sic enim gratia Christi est finita simpliciter, & infinita secundum quid, quia est infinita tantum negatiue, vt supra declarauimus ex D. Thom. sed falsum est idem Antecedens de capacitatem gratiæ moraliter sumptæ: sic enim est infinita. Secundo dico hoc argumento probari gratiam Christi non esse infinitam simpliciter. i. omnibus modis, non autem probat eam non esse infinitam simpliciter. i. absolute, quia multiplicem habet infinitatem, vt supra diximus. Ad confirmationem dico falsam esse secundam propositionem; nam, vt hic ait S. D. alia formaliter est ratio gratiæ in esse entis, & alia in esse gratiæ.

Ad conf.

Obi. a.

Secundum argumentum est: Infinitum in aliquo genere præhabet perfectiones omnes illius generis, sicut infinitum in genere entis præhabet omnes perfectiones entis; at gratia Christi non habet omnes perfectiones gratiæ; ergo non est infinita in ratione gratiæ: Maior patet, quia si non habet omnes perfectiones illius generis; ergo limitatur ad aliquas illius generis: Minor probatur primo: quia non habet infinitam intentionem; quæ videtur esse possibilis & propriæ gratiæ. Secundo: quia non habet perfectiones aliarum omnium gratiarum, quæ sunt in creaturis; ergo. Antecedens probatur: quia gratia Christi & aliorum simul est maior, quam sola gratia Christi; sed hoc non esset si gratia Christi contineret omnes aliorum gratias; Nam ideo Deus & creatura non sunt aliquid maius aut melius, quam solus Deus, quia Deus præhabet omnes perfectiones creaturarum. Tercio: quia si Pater diuinus incarnaretur, eius gratia esset infinita & non contineretur in gratia Christi, alias esset multoties infinita; ergo: Deinde gratia Christi non esset causa gratiæ Patris incarnati; ergo non contineret eius gratiam. Quarto: quia gratia Christi

est eiusdem speciei cum nostra, vt infra dicemus; ergo non continet nostram formaliter aut virtualiter. Probatur consequentiā; quia forma continens aliam eminenter, continet eam in natura superiori, & per consequens in natura specie distincta à forma contenta. *Resp.* primo, Maiorem esse veram de infinito simpliciter, puta de infinito in ratione entis, non autem de infinito secundum quid, seu in aliquo genere determinato, vel secundum aliquam rationem determinatam, vt patet de linea infinita ex vna parte, quæ non includit infinitatem cuiuslibet lineæ ex vtraque parte. Infinitas autem physica gratiæ Christi est infinitas secundum quid, vt supra diximus, ideo, &c. Secundo respondetur: Infinitum secundum quid includere perfectiones omnes specificas, quæ sine aliquo defectu conueniunt iis, quæ sunt in illo genere, & ita Christi gratiam continere perfectiones omnes specificas gratiæ, quæ sine defectu oriuntur ex ratione gratiæ, quia in hoc consistit talis infinitas. Tertio dico, falsam esse Minorem. Ad primam probationem dico infinitatem intensiuam neque esse possibilem gratiæ secundum se, neque esse propriam gratiæ absolute sumptæ. Ad secundam iam diximus, Christi gratiam habere perfectiones aliarum gratiarum, scilicet imperfectionibus. Ad probationem in oppositum patet solutio ex iis, quæ diximus in prima parte *quest. 6. artic. 2. Controuerzvnica*; falsa est enim secunda propositio, videlicet, *sed hoc non esset, &c.* Quia gratia Christi non ita continet eminenter aliorum gratias, vt etiam eminenter contineat potentias ad eas tam proximas quam remotas, sicut ens per essentiam continet omnia entia, & eorum potentias tam proximas quam remotas, quod est continere ea complete & perfectissime. Deinde dico gratiam Christi non continere aliorum gratias nisi vt instrumentum diuinitatis. Ad tertiam dico, nullam esse consequentiā: quoniam ad infinitatem secundum quid satis est, vt ex ea parte, qua res est infinita, nihil sit, aut esse possit perfectius illa, tamen non includat perfectiones omnes numericas illius generis. Et ex his satis fit etiam quarta probatio. Postremo dico ad omnia prædicta, Infinitatem gratiæ Christi morale illi conuenientem, quatenus principium est actus infinite meritorij, quo scilicet meretur omnem gratiam nostram, & quo mereri posset etiam incarnationem alterius personæ diuinæ, & gratiam eius infinitam, satis esse vt moraliter contineat in se cuiuslibet gratiæ perfectionem.

Tertium argumentum est: Effectus gratiæ Christi nullo modo est infinitus; ergo nec ipsa gratia. Antecedens probatur: quoniam effectus gratiæ formalis est reddere humanitatem Christi participem Deitatis, & acceptam ad gloriam vel dispositam congrue ad vnionem; effectus autem illius veluti in genere causæ efficientis est meritum Christi; Sed vterque effectus, vt procedit ab ipsa gratia, est finitus; ergo. Primum effectum esse finitum probatur: Quia humanitas Christi acceptatur solum ad gloriam finitam, & non disponitur infinite ad vnionem, cum possit magis disponi. Secundum etiam esse finitum probatur: quia meritum Christi, vt correspondet gratiæ, premiatur gloria corporis finita, & si aliquam habet infinitatem, habet eam à dignitate personæ, non à gratia habituali. *Respon.* falsum esse anteced. Ad eius probationem negatur Minor. Ad probationem primæ partis dico primū effectum formalem gratiæ Christi non esse condignitatem habituale intrinsecam, quam facit in humanitate respectu suę beati-

Solut.

Solut. prim.

Confuta-
tur.

Solut. 2.

Obi. 4.

Solut.

beatitudinis, sed esse hoc, quod est subicere Deo A
 connaturaliter personam Verbi infinitam per o-
 perationes ab ipsa gratia mediis virtutibus ab ea
 procedentibus elicatas, ut supra declarauimus. Ita
 respondet viri quidam doctissimi. Sed hac respon-
 sio non videtur admittenda, cum neget a gratia Chri-
 sti id quod est proprium & connaturale gratiæ
 secundum intimam eius rationem, quod est ac-
 ceptum reddere ad beatitudinem, quod illi con-
 uenit ante omnem actum mediis virtutibus elici-
 tum, ut patet in Infantibus baptizatis. Secundo ita-
 que respondetur; gloriam animæ Christi esse qui-
 dem finitam simpliciter, sed infinitam secundum
 quid seu negatiue, quia anima Christi habet sum-
 mum gloriæ creatæ & creabilis absque determi-
 natione ad aliquem modum gloriæ particularē,
 ita ut contineat & superexcedat gloriam omnem
 puræ creature possibilem, & similiter gratia Chri-
 sti ut dispositio ad vnionem summa est, ut maior
 esse non possit, atque adeo est infinita negatiue,
 & habet morales infinitates supra declaratas. Ad
 probationem secundæ partis respondetur, præmium
 adæquatum meritorum Christi non esse solam
 gloriam corporis, sed etiam dona omnia super-
 naturalia, ut nobis a Deo ex iustitia rigorosa col-
 lata: quod præmium quamquam phylice sit fini-
 tum, est tamen moraliter infinitum, ac proinde
 meritum eius æqualem habet moralem infinita-
 tem.

Quartum argumentum est: Hæc infinitas gratiæ
 non causatur a Trinitate, neque a persona Verbi,
 neque procedit ab vnione; ergo non est asseren-
 da. Consequentia patet: quia nulla alia potest as-
 signari causa præter istas. Antecedens autem quo
 ad primam partem probatur: quia infinitas meri-
 ti prouenit ex infinitate gratiæ; Sed infinitas me-
 riti prouenit ex infinita Verbi dignitate seipsum
 Deo subiicientis, ut ostendimus supra quæst. 1. a. 2.
 ergo etiam infinitas gratiæ prouenit ex infinita
 Verbi dignitate. Quo ad secundam vero partem
 probatur dupliciter: primo: quia personalitas Ver-
 bi, cum sit relatio, non potest esse causatiua talis
 infinitatis, quia relatio ut sic, non est operatiua.
 Secundo: quia Verbum non causat illam infinita-
 tem, neque per actionem liberam, neque per na-
 turalem resultantiam; ergo nullo modo eam cau-
 sat. Antecedens quo ad primam partem proba-
 tur: quia Verbum non causat illam per actionem
 procedentem a potentia diuina, quia sic tota Tri-
 nitas eam causaret, nec per actionem procedentē
 a potentia humanitatis, quia nulla potētia crea-
 ta potest producere effectum intrinsece infinitū;
 ergo: Quo ad alteram vero partem; quia ad Ephes.
 1. dicitur de Deo ac proinde etiam de Verbo, qui
 operatur omnia secundum consilium voluntatis sue. De-
 nique probatur vltima pars Antecedentis principalis:
 quia vnio personalitatis Verbi ad humanitatem
 est præcise terminatiua illius, non autem opera-
 tiua alicuius effectus, sicut nec vnio propriæ per-
 sonalitatis ad naturam nostram; ergo. Resp. vtram-
 que infinitatem gratiæ Christi, scilicet physicam
 & moralem a tota Trinitate causari; primam qui-
 dem scilicet physicam quia Deus gratiæ ut existe-
 tiu in Christo vim contulit effectiuam, ut ex ea di-
 manarent in eius humanitatem omnia dona gra-
 tiæ, & gratiam in nobis ac cætera dona superna-
 turalia causaret: quemadmodum Deus, ut author
 naturæ virtutem indidit cogitatiuæ ut existenti
 in homine ad discurrendum circa singularia ma-
 terialia. Secundam etiam gratiæ infinitatem, sci-
 licet moralem, si vere intrinsece est realis habens
 causam phylice productiuam, ut probabile est,
 effectiue causabitur a tota Trinitate, concurren-

te Verbo quasi in genere causæ formalis, quate-
 nus scilicet terminus est, cui coniungitur gratia,
 & ut est persona, quam gratia per actiones mediis
 virtutibus exercitas Deo subicit, & cuius vnio-
 nem cum humanitate cōpetenter exornat. Quā-
 uis enim persona relatiua ut sic, nihil possit effe-
 ctive producere, potest tamen aliquid quasi for-
 maliter causare per modum termini vel obiecti,
 vel ut materia cui ea quam versantur virtutes, qua-
 rum actus sunt reflexiui super ipsam personam
 Verbi, sicut formaliter, & obiectiue causat speciē
 cognitionis, qua Verbum ipsum cognoscitur, ut
 distinctum a Patre & Spiritu sancto. Dixi mora-
 lem infinitatem a tota Trinitate fuisse causatam
 effectiue; quia Deus est prima & vniuersalis cau-
 sa entitatis realis, iam autem diximus moralem
 bonitatem, & infinitam esse realem entitatem. Ad
 argumentū autem, quo probatur infinitatem gratiæ
 non causari a Verbo, quia neque per actionem
 liberam, neque per naturalem resultantiam, dico
 liberam diuini voluntatis actionem communem
 toti Trinitati requiri ad causandam quamlibet
 creaturam quantum ad eius existentiam; At quā-
 do persona diuina, puta Verbum causat aliquem
 actum per modum termini vel obiecti, concurret
 ad talem actum ut sic causatum diuina voluntas
 toti Trinitati communis ut concomitans; vult e-
 nim tota Trinitas, ut filius per suam personali-
 tatem terminet humanam naturam, vel ut speci-
 ficet sui cognitionem, sicut vult Filius generari:
 ut dicitur 1. p. q. 41. art. 2. Sed cum hæc voluntas non
 se teneat ex parte principij, dici non potest talem
 actum a tota Trinitate causari: Et similiter in pro-
 posito, quamuis ex infinitate Verbi ut subiecti
 Deo causetur in genere causæ formalis infinitas
 gratiæ Christi, & hoc quod est ita causare gratiæ
 infinitatem a Verbo fit volitum concomitater a
 tota Trinitate, non tamen hinc sequitur infinita-
 tem gratiæ Christi in genere causæ formalis desu-
 mi a tota Trinitate; quia non sumitur ex infinita-
 te Deitatis ut sic, sed ex illa quatenus est determi-
 nata seu modificata personalitate Verbi, ut subii-
 citur Deo.

Vltimum argumentum est: Infinitas non tribui-
 tur gratiæ Christi, nisi ob vniam aliquam ex his
 tribus causis, nimirum quia præhabet quiddam
 perfectionis pertinet ad rationem gratiæ, aut quia
 producit effectum infinitum, aut quia disponit
 ad gratiam vnionis infinitam: Sed ex nullo dicto-
 rum habet infinitatem; ergo. Maior probatur:
 quia S. D. ob solas dictas rationes affirmat Chri-
 sti gratiam esse infinitam: Nam primam assignat
 in corpore huius articuli: Secundam in solutione secun-
 di: Tertiam in 3. ad Anibaldum dist. 13. quæst. 1. art. 4.
 Minor autem quo ad primam partem probatur: quia
 tota collectio perfectionum & mediorum perti-
 nentium ad rationem gratiæ finita est; igitur ex
 horum continentia non recte deducitur infinitas
 in gratia Christi. Quo ad secundam vero partem pro-
 batur primo: quoniam effectus gratiæ Christi non
 est infinitus intensiue sed extensiue; ad continen-
 dum autem effectum extensiue infinitum sufficit
 finita perfectio in forma illum continente: ut pa-
 tet in exemplo S. Thom. de luce Solis, quæ finita
 est intensiue, & tamen producere potest effectus
 infinitos extensiue. Secundo probatur eadem pars:
 quia si aliquis effectus infinitus intensiue posset
 assignari gratiæ Christi, ille esset meritum eius in-
 finitum; Sed hanc infinitatem non causat gratia
 Christi, sed infinita dignitas personæ Verbi, ut ait
 S. D. in 3. dist. 13. q. 1. art. 2. q. 2. ad 4. & de ver. q. 29. art.
 3. ad 4. ergo. Tertio probatur eadem pars: quia et-
 iam si gratia Christi causet infinitatem meriti il-
 lius,

Obi. 5.

lius, causat illam vt causa instrumentalis; ergo non A
oportet illam esse infinitam, quia non oportet
causam instrumentalem in se prae habere dignita-
tem effectus. Antecedens probatur: quia gratia
Christi non habet in se virtutem causandi illam
moralem infinitatem: Nam si esset in alio suppo-
sito, non causaret illam: Hoc autem videtur satis
esse, vt gratia rationem habeat non causae prin-
cipalis, sed instrumentalis. *Tertia denique pars mi-*
noris probatur primo; quia visio beata, dona Spi-
ritus sancti, gratiae gratis datae & alia huiusmodi
disponunt humanitatem Christi ad congruam
vnionem cum Verbo, & tamen non ideo habent
infinitatem; ergo. *Secundo;* quia humanitas Christi
immediate vnitur Verbo, nec tamen est intrinse-
ce infinita in ratione humanitatis, sed ex eo so-
lum habet quandam infinitatem moralem & ex-
trinsecam, quia scilicet habet aestimationem infi-
niti valoris; igitur gratia, quae mediante humani-
tate Verbo coniungitur, non potest habere ma-
iorem infinitatem. *Respon.* falsam esse minorem
quo ad singulas eius partes. *Ad probationem prima,*
dico ex illa collectione non deduci infinitatem sim-
pliciter aut intensionem, sed infinitatem secundum
quid, quae est infinitas negatiua superius explica-
ta. *Ad primam probationem secunda partis* dico ex ef-
fectu infinito extensione recte deduci infinitatem
secundum quid gratiae in esse physico: quae non
est infinitas intensionis, sed negatiua. *Ad secundam*
probationem dico falsam esse minorem; Nam & si di-
gnitas infinita personae Verbi quasi in genere cau-
sae formalis, & obiectiuae causet infinitatem gra-
tiae Christi habitualis, & meriti illius, eam tamen
infinitatem habet in se gratia Christi deriuatam a
Verbo & formaliter participatam, & eandem
causat in merito vt principium & causa principa-
lis illius ad modum naturae. *Ad tertiam probationem*
negatur antecedens. Ad eius probationem nega-
tur assumptum; Nam gratia Christi & virtutes ex
ea procedentes sunt causae principales infiniti
meriti Christi, quia per proprios actus subiciunt
Deo ipsam infinitam Verbi personam eos execu-
centem: ex qua reflexione moralem contrahunt
infinitatem. Virtus autem, per quam gratia & vir-
tutes infusa animae Christi causant physice gra-
tiam nostram, & virtutes ex ea consequentes, vis
quaedam est instrumentalis transiens illi super-
addita per motum Dei principaliter gratiam cau-
santis, quae vis ac motus imperfectior est ipsa gra-
tia & virtutibus ab ea causatis. *Ad primam probatio-*
nem tertiae partis minoris dico dona illa, & virtutes
habere suam infinitatem inferius explicandam
in propria *Controuersia*. *Ad secundam probationem* dico
humanitatem Christi esse infinitam in ratione
humanitatis non simpliciter sed secundum quid
& negatiue: quia scilicet ad nullum est humani-
tatis modum seu perfectionem determinata, sed
omnes habet perfectiones secundum gradus e-
ius individuales possibiles secundum Dei poten-
tiam absolutam; & ideo dicitur infinita negatiue;
Sicut si esset albedo subsistens, aut etiam in sub-
iecto recepta secundum omnem modum reperi-
ri possibilem infra speciei suae latitudinem secun-
dum Dei potentiam absolutam, vt supra dixi-
mus. Quod idem dicendum est de potentiis a-
nimae Christi tam superioribus, quam inferiori-
bus.

CONTRA sextam conclus. produci possunt haec
argumenta. *Primum est:* Haec infinitas moralis est
modus quidam realis in ipsa gratia; At hic mo-
dus non est admittendus, vt ostendimus; ergo ne-
que haec infinitas moralis esse asserenda. *Resp.* hanc
infinitatem esse modum realem, non tamen phy-

sicum, sed moralem; qui positis extremis, scilicet
gratia & Verbo vnitis media humanitate, resul-
tat necessario, concurrente tamen diuina volun-
tate; primo quidem antecederet, quatenus vult
vnionem Verbi cum humanitate, & omnia ad
eam consequentia, & illam exortantia qua sup-
posita voluntate & vnione facta resultat ex Ver-
bo tanquam ex causa, quasi formali & obiectiua
infinitas illa moralis: & in hac resultantia diuina
voluntas se habet concomitanter. Modus autem
physicus, cum sit entitas absoluta, non fieret na-
turali resultantia, sed exigeret actionem produ-
ctiuam ex parte Verbi, prout est humanum sup-
positum, vt scite aduertit Astur. in allegata q. 3. art.
1. conclus. 6. pag. 225. Sed dignitas moralis hoc ipso
resultat in gratia Christi, & in assumpta humani-
tate, quod vnionem habent cum persona Verbi:
adeo vt per nullam potentiam impediri valeat il-
la maxima & infinita dignitas, quae ex vnione hy-
postatica deriuatur in humanitatem, & conse-
quenter etiam in eius gratiam & virtutes.

Secundum argumentum est: Gratia Christi quam-
uis aliquam habeat infinitatem moralem, quate-
nus est principium infiniti meriti & infinitae satis-
factionis, habet tamen aliquam rationem mora-
lem, quae non est simpliciter infinita; ergo non
debet censi simpliciter infinita in esse morali.
Consequentia est euidens; quia infinitum se te-
nens ex parte formae, cum sit de genere bono-
rum, confurgit ex integra causa. Antecedens au-
tem probatur: quia gratia Christi est acceptatio
ad finem gloriam, quae acceptatio ad moralem
ordinem pertinet, quia dependet ex voluntate li-
bera ipsius acceptantis. *Et confirmatur:* quia meri-
tum Christi respectu gloriae sui corporis non fuit
simpliciter infinitum, sed proportionatum glori-
ae animae, quae est simpliciter finita. *Respon.* Acce-
ptationem ad gloriam dupliciter posse conside-
rari in ordine ad gratiam: Primo, quatenus fun-
datur in opere meritorio ex gratia procedente: &
hoc modo pertinet ad ordinem moralem, sicut
& meritum, cui respondet: & haec acceptatio non
reperitur in Christi gratia; quia Christus non ha-
buit gloriam animae ex meritis acquisitam. Se-
cundo modo consideratur acceptatio ad gloriam
secundum connaturalem proportionem gratiae
ad ipsam. Nam sicut Terra per grauitatem pro-
portionatur centro per naturalem coaptationem:
Ita homo iustus per gratiam connaturalitatis pro-
portionatur gloriae, & iure connaturalitatis illi
debetur, sicut filio iure naturalis filiationis debe-
tur haereditas, iuxta illud Pauli Roman. 8. Si filij, &
haeredes, haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi: Et
haec acceptatio ad gloriam, prout se tenet ex par-
te gratiae constituentis passiuam acceptationem
in anima, id est connaturalem proportionem, &
ius connaturalitatis ad gloriam, non pertinet ad
ordinem moralem, sed ad ordinem physicum,
sicut coaptatio Terrae per grauitatem ad centrum
physica est. Et haec acceptatio conuenit gratiae
Christi, & est finita sicut & gratia, quae tamen est
moraliter infinita. Ita respondet Astur, loco supra
notato. Secundo respondeo Christi meritum non
esse simpliciter infinitum, sed tantum secundum
quid, vt ostendimus supra quaest. 1. articul. 2. & ideo
neque gratiam, a qua procedit, exigit sim-
pliciter infinitam, sed tantum se-
cundum quid.

Secunda

Obi. 1. cont.
6. concl.

Solut.

Secunda Controuersia

An etiam charitas & alia Virtutes in Christo secundum propriam rationem sine infinitate?

Sententia
Doctorum.

ASTVR. in sua Relectione de gratia Christi, quest. 3. art. 2. ad 4. suum argumentum: dicit duo. Primum est, neque charitatem, neque ceteras supernaturales animæ Christi virtutes, neque lumen gloriæ, neque visionem beatam aut quemlibet alium habitum vel actum esse moraliter infinitum absolute loquendo. Secundum est, infinitatem illam, quæ competit lumini gloriæ & visioni beatæ in anima Christi, prout disponit animam ad vnionem cum Verbo, esse ei quasi extrinsecam, nec perficere visionem in ratione visionis, licet eam perficiat in ratione entis. Sicut (inquit) perfectio, qua humanitas Christi perficitur & dignificatur ex vnione ad Verbum, est illi extrinseca & non perficit ipsam in ratione humanitatis, sed tantum realem & infinitam quandam moralem illi tribuit dignitatem; quæ tamē nihil attinet ad essentialia humanitatis principia. Cæterum gratia per illam dignitatem, quam attingit in Christo, prout disponit ad vnionem hypostaticam, vere dignificatur & perficitur in ratione gratiæ, eo quod proprium est ipsi gratiæ perficere subiectum, & disponere ad vnionem cum Deo, non solum secundum operationem, sed præsertim secundum esse.

Sed oppositam sententiam, videlicet virtutes Christi Domini tam infusas, quam acquisitas esse multipliciter infinitas, docent primo quidem S. Thom. in specie de charitate in 3. dist. 19. q. 1. art. 1. q. 1. Capr. in 3. dist. 18. q. unica, ad 4. Scoti contraprimam concl. Idem affirmat de quibusdam virtutibus: Et Altiſiodorensis lib. 3. tractatu 1. cap. 5. & Suar. disp. 22. sect. 1. in fine prædictam virtutibus omnibus Christi Domini tribuit infinitatem; quam sententiam sequitur Aluar. disp. 34 in respons. ad vltimum argumentum.

Resolutio. SUPPONENDÆ sunt hic primo distinctiones illæ, quas posuimus & explicauimus in præcedenti Controuersia, & præsertim 5. & 6. cum vltimo notabili.

Secundo sciendum est, hic sermonem esse de infinitate, prout extenditur ad physicam & moralem; ita vt quæsitum hoc non minoris sit amplitudinis, quam præcedens de Christi gratia.

Tertio notandum est quæstionem hic esse de virtutibus tam supernaturaliter infusis, quam naturaliter acquisitis.

Quarto considerandum est, differentiam esse inter gratiam & virtutes; quod gratia secundum propriam rationem dicit ordinem ad subiectum, quia participatio quædam est diuinæ naturæ faciens intellectualem seu rationalem creaturam diuinæ naturæ consortem, vt dicitur 2. Petri 1. & conferens illi esse diuinum; at Charitas & ceteræ virtutes tam supernaturales, quam naturales secundum propriam rationem & per se primo ordinantur ad obiecta; commune tamen est virtutibus moralibus & gratiæ, vt sint dispositiones morales humanitatis ad eius vnionem hypostaticam cum Verbo. Sicut enim gratia, sic & virtutes decorem & ornamentum contulerunt humanitati, vt congrue posset vniri Verbo: Quamuis enim virtutes ex propria ratione non respiciant subiectum, sed obiectum, propria tamen & specifica bonitas singularum in eas ex obiecto deriuata speciale conferunt ornamentum humanitati, vt congrue possint assumi. Deinde subiectum actuant ac perficiunt, non solum secundum esse communiter sumptum,

A sed etiam secundum propriam suam essentiam rationem & esse specificum. Sicut enim albedo parietem informat, non solum secundum esse accidentis aut qualitatis vt sic, sed etiam vt albedo est, ac proinde parietem facit non solum habentem esse accidentale, aut esse quale, sed etiam esse album; ita charitas non solum facit animam supernaturaliter qualem, sed etiam diligentem Deum, & hac ipsa ratione in anima Christi fuit dispositio moralis ad vnionem cum Verbo personalem. Quod idem proportionaliter dicendum est de ceteris virtutibus, & de visione beatifica, & lumine gloriæ.

Quinto sciendum est differentiam esse inter gratiam & virtutes infusas ex vna parte, & scientias naturales & alia accidentia ordinis naturalis in Christo ex alia parte: quod gratia & virtutes infusæ, quia sunt ordinis supernaturalis, ideo disponere possunt moraliter humanitatem ad vnionem cum Verbo personalem; quæ est ordinis supernaturalis: at scientiæ naturaliter acquisitæ & alia accidentia naturalia, tam corporea quam spiritalia, cum ad dignitatem supernaturalis ordinis non attingant, dispositiones ad vnionem supremi ordinis supernaturalis esse non possunt: Nam, vt ait S. D. 1. p. q. 12. art. 5. Omne, quod eleuatur ad aliquid, quod excedit suam naturam, oportet, vt disponatur aliqua dispositione, quæ sit supra suam naturam. Immo scientiæ naturales & accidentia naturalia, vt opinatur Aluar. nullam ex diuino supposito, cui mediante humanitate sunt vnita, recipiunt infinitatem, quia dignitas (inquit) suppositi non redudat in dignitatem & excellentiam scientiæ, eo quod est habitus speculatiuus, sicut etiam non redundat in dignitatem albedinis, sed concomitanter & quasi per accidens se habet: Non enim albedo Christi est perfectior in ratione intrinseca albedinis, quam si esset in alio supposito creato. Sed hac ratio dupliciter deficit; Primo: quia extenditur etiam ad scientias supernaturales, puta ad visionem beatificam, quæ tamen, cum sit ordinis supernaturalis & exorietur supernaturaliter humanitatem, disponit eam vt congrue possit assumi. Quod idem dicendum est de aliis accidentibus ordinis supernaturalis. Secundo deficit, quia licet albedo & similia accidentia ex vnione cum Verbo non fiant intrinsece perfectiora secundum esse naturæ, quandam tamen ex ea moralem con-

D trahunt dignitatem, ratione cuius singularis debita est illis reuerentia, quæ dignitas suo modo est infinita; sed moralis hæc dignitas non ea est, quæ conferat ad meritum & valorem honestæ operationum: solæ namque operationes liberæ sunt huius valoris capaces, vel etiam earum principia, quatenus earum principia sunt, vt etiam aduertit Suar. disp. 22. sect. 1. in fine.

Sexto considerandum est, virtutes omnes supernaturales ex gratia deriuari, sicut ex animæ essentia resultant passionibus & operatiuæ potentiæ, vt ait S. D. in 1. 2. q. 110. art. 4. ad 1. Vbi sic loquitur: Sicut ab essentia animæ effluunt eius potentiæ, quæ sunt operationum principia; ita etiam ab ipsa gratia effluunt virtutes in potentias animæ, per quas potentia mouentur ad actum: & secundum hoc gratia comparatur ad voluntatem, vt mouens ad motum, quæ est comparatio fessoris, ad Equum: Et in respons. ad 2. ait gratiam esse principium operis meritorij mediandis virtutibus, sicut essentia animæ est principium operationum vitæ mediandis potentiis. Ex quibus manifeste sequitur, virtutes in Christo eandem proportionaliter habere perfectionem & physicam infinitatem, quam habet gratia; Probatur hæc illatio: quia virtutes Christi gratiæ conſequantur secundum totam

Aluar. & primo.

Consuetudo.

Christi virtutes eandem proportionalem habere perfectionem & infinitatem cum nobis causantibus virtutibus, quæ habet gratia Christi respiciens gratia creaturæ hominum.

tam eius physicam perfectionem absque limitatione. Cum itaque gratia Christi physice sit infinita, consequens etiam est, ut virtutes ex ea derivatae similem habeant infinitatem. Antecedens probatur: quia nihil apparet impediens Christi gratiam, quo minus tota sua potestate virtutes emittat. Cum autem, ut diximus, duplex sit infinitas gratiæ ratione distincta, altera illi conueniens secundum essentiam suæ perfectionem, & altera prout causa est vniuersalis omnium effectuum gratiæ, vtrique suo modo cuiuslibet inest virtuti Christi supernaturali: Prima quidem; quia sicut gratia Christi omnem habet perfectionem suæ speciei possibilem secundum Dei potentiam absolutam sine limitatione, & ideo est infinita negatiue, ut ostensum est in *precedenti Controversia*, ita quilibet eius virtus infusa totam habet suæ speciei possibilem perfectionem absque limitatione, ac proinde est infinita negatiue; hoc enim infinitæ Verbi dignitati maxime congruebat. Altera autem infinitas in effectiua & exemplari virtute consistens, sicut gratia Christi sic & eius virtutibus inest, iis præsertim quæ ad ordinem pertinent supernaturalem: Sicut enim ex Christi gratia, velut ex instrumento diuinæ personæ coniuncto cæterorum omnium hominum gratia deriuatur; sic ex Christi Charitate tanquam instrumento Verbo coniuncto charitas emanat omnium hominū Deum supernaturaliter diligendum: Quod idem de cæteris virtutibus existimandum est. Et sicut gratia Christi causa est exemplans omnis humanæ gratiæ, ita charitas charitatis, & Religio Religionis, & sic de singulis; & sicut ab vna essentia animæ mediis potentiis tot specie diuersi causantur effectus (namper intellectum speculativum specie perfectum producit intellectionem & eius terminum, & per eandem ut practicus est specie & conceptione perfectum producit artificiatum simile ipsi intellectui vt conceptione formato, similiter per voluntatem, quæ impulsus quidam est, causatur volitio & eius terminus, ut alius quidam impulsus, &c.) Sic ab vna gratia mediis virtutibus vt eius potentiis causantur virtutes omnium hominum supernaturales, charitas scilicet media charitate, & religio media religione, &c. ita ut vnaqueque virtus vniuersalem habeat causalitatem respectu virtutis eiusdem rationis in hominibus etiam infinitis, si tunc esse possent, causandæ: sola vero gratia instar primæ causæ vniuersalem simpliciter habet causalitatem ad gratias omnium hominum, & virtutes eorum infusas in eis efficiendas extensam.

Christi vir-
tutes inae-
quales sunt
naturae re-
flexivae su-
per seipsum
suppositum
peculiarem ha-
bere infi-
nitatem cau-
sa Christi
virtutibus
minime con-
venientem;
quae tamen
mess intel-
lectui ex
voluntati.

Ultimo notandum est, quasdam esse virtutes, quae
suae naturae reflexivae sunt super ipsam perio-
nam operantem, ut iustitia commutativa in ea
parte, quae versatur circa actiones iniuriarum per
actus satisfactionis; & humilitas, quae personam
humiliat alteri subiecti per actus proprios; &
charitas quatenus meriti principium est; sic e-
nim personam merentem subiicit illi apud quem
meretur; & religio, cuius est Deo debitum cul-
tum exhibere, ut supremo omnium Domino, &c.
Quae virtutes in Christo supra ceteras peculiari
habent infinitatem, eo quod per actus suos per-
sonam divinam Deo subiiciebant summo modo
morali quo subiici potest: ex hac enim reflexione
peculiarem quandam habent infinitatem mora-
lem personalem, de qua late diximus *supra q. 1. ad 2.*
controv. 2. Ceterae vero Christi virtutes, quae reflexivae
non sunt, hanc non habent infinitatem; Exem-
pli gratia; iustitia Christi commutativa erga ceteros
homines non subiiciebat eis ipsam Christi
personam, sed res duntaxat exteriores, & ideo pra-
e-
Naz. in D. Thom. 3. partem.

dictam non habebat infinitatem : & quamvis actus huius iustitiæ, quatenus erat meritorius, Christi personam Deo subiiciebat, & hac ratione esset moraliter infinitus, hoc tamen non habebat ex propria ratione talis commutatiuæ iustitiæ, sed quasi per accidens ex imperio charitatis, à qua talis iustitiæ actus imperabatur, ac proinde infinitas illa non in iustitiam hanc commutatiuam, sed in charitatem est referenda. Quod idem dicendum est de Temperantia & aliis virtutibus, ac eorum actibus minime reflexiuis.

*Ex dictis sequitur intellectum & voluntatem Christi eas omnes prædictas, quæ virtutibus in-
erant, infinitates habuisse. Nam vt supra diximus, ista potentia summam suis naturis (specificis pos-
sibilem perfectionem attingebant, & causæ quo-
dammodo erant exemplares cæterarum similium
potentiarum in humana natura, quæ possunt in
infinitum à Deo creari, secundum quæ duo attē-
ditur infinitas physica. Deinde media humana ita
sunt vnita personæ Verbi, & eam exornant, vt
vnioni sit apta siue congrua, quæ sunt duæ ratio-
nes moralis infinitatis. Postremo simul cum vir-
tutibus principia sunt actuum, qui rationem hab-
ent moralis infinitatis, eo quod rebeantur su-
per ipsam infinitam diuini Verbi personam; igitur
eamdem habent intellectus & voluntas infinita-
tem. Quod etiam affirmat Capr. in 3. dist. 18. quæ-
st. 1. ad 4. Scoti contra primam concl. verba vero S.
Thom. in quolibet 3. art. 3. ad 3. quæ sonare videntur op-
positum, explicabuntur in responsionib. ad argum.*

PRIMA CONCL. Virtutes omnes Christi superna- Concl. fis-
turales duas habent physicas infinitates, & duas morales nes de de
ratione distinctas. Hæc patet ex dictis. sta, & pro
bata

SECUNDA CONCL. Virtutes illæ, quarum actus su-
pra Ch. isti personam reflectebantur, præter quatuor infi-
nitates prædictas, aliam etiam habebat ex dicta reflexio-
ne derivatam. Hæc patet ex dictis.

TERTIA CONCL. *Intell. eius & voluntas Christi
predictas omnes habebant infirmitates.* Hæc patet ex di-
ctis. Et probatur etiam: quia intellectus & volun-
tas sunt principia eorum actuum, qui super ipsam
diuini Verbi personam reflectuntur, puta actus
iustitiæ ad Deum commutatiuæ, religionis, obe-
dientiæ, humilitatis, &c. quibus persona Verbi
Deo subiiciatur: Cum igitur hi omnes actus
subditi sunt infirmitati, etiam illi reflectentes infir-

ob dictam finem non elicit moraliter infiniti,
consequens etiam est, vt & ipsa potentia, quæ
sunt earum causæ, eandem habeant infinitatem:
Probatur illatio: quia perfectio & infinitas effe-
ctus præexistit in causa eius effectiua. Hanc autem
infinitatem habent intellectus & voluntas Christi
ex diuino supposito dupliciter: Primo, quate-
nus eius sunt potentia mediante humanitate illi
coniunctæ. Secundo, quatenus feruntur in ipsam
diuini Verbi personam simpliciter infinita Deo
subiiciendam, in eam autem feruntur, nõ per vir-
tutem suam naturalem, sed actuante specie & cõ-
ceptione diuinæ personæ, vt forma & ratione a-
gendi in intellectu recepta, & ad voluntatem ex-
tensa, non solum vt eius obiectum & finis, sed etiam
vt agendi principium modo satis à nobis ali-
bi declarato. Ex hac autem vnione diuinæ perso-
næ cum intellectu Christi & voluntate fit vt tam
intellectus, quam voluntas supernaturalium ordi-
nem ingrediantur, & vnum quodammodo fiat
cum ipsa diuina persona intellectus & volita, &
sit vnum cum ea principium dictorum actuum.

QVARTA CONCL. Eadem infinitas, quam Christi Domini intellectus & voluntas habebant, tribuenda est etiam humanitati. Hæc sequitur ex præcedenti: Nam prima radix potentiarum & operationum reflexivarum est humanitas, quæ etiam sola immediate

Ii Verbo

Verbo coniungitur; ergo iam dictam præhabet A infinitatem.

ULTIMA CONCL. *Accidentia Christi ad ordinem naturalem pertinentia tam corporea, quam spiritualia vnam solam moralem prædictis omnibus inferiorem habent infinitatem.* Probatum quia coniunguntur diuino supposito; igitur ex eo singularem quandam contrahunt dignitatem moralem, ut propter hanc vntionem peculiari veneratione sint digna; quæ dignitas suo modo est infinita: differt tamen dignitas hæc moralis à dignitate morali potentiarum, virtutum & operationum, quia nihil cõfert ad meritum aut valorem bonarum ac liberarum operationum, quæ solæ cum suis principiis sunt menti & valoris moralis capaces.

Obi. 1. conl. **CONTRA primam conl.** argumentatur A. stur. **1. conl.** *Primo:* quia virtutes illæ non habent intentionem infinitam, neque attingunt obiectum modo infinito; ergo. **Resp.** nullam esse conseq. quia dictarum virtutum infinitas non exigit infinitam intentionem, neque ut infinito modo virtutum actus attingant obiectum, sed satis est, si perfectionem omnem habeant suæ speciei possibilem secundum Dei potentiam absolutam, & sint causæ exemplares similibus virtutum in humana natura, & vniantur personæ Verbi, exornentque coniunctionem illius cum humanitate, & reflectantur modo superius explicato super ipsam diuini Verbi personam.

Solut.

Obi. 2.

Secundo: quia licet actus charitatis Christi fuerit infiniti valoris, ac proinde meritorius & satisfactorius infinitis, hic tamen infinitatis valor non illi ex charitatis habitu proueniebat, sed ex habitu gratiæ; ergo neque charitas neque eius actus est infinitus: Antecedens probatur: quia totus ille valor in actu charitatis Christi, & in qualibet eius operatione desumebatur ex sola operantis dignitate, & non ex modo attingendi obiectum: At quod operans, nimirum Christus, haberet infinitam dignitatem coram Deo, essetque infinite gratus & acceptus, non ex habitu charitatis aut ex alio quocunque habitu operatio desumebatur, sed ex habitu gratiæ; cuius proprium est cõstituere habentem gratum & acceptum Deo; ergo. **Resp.** duplicem esse causam infiniti valoris in actibus charitatis: alteram primam & radicalem; quæ duplex est; quædam creata; & quædam increata; alteram proximam & formalem (comprehendendo pro nunc principium formale sub causa formali.) Si sermo sit in antecedente de causa radicali in creata & prima simpliciter, falsum est antecedens, hæc enim non est gratia sed persona Verbi; Si vero sermo sit de causa radicali, quæ prima est causarum creaturarum, hæc est humanitas vnita Verbo, & post eam est gratia; Si denique sermo sit de causa proxima, quæ est principium formale proximum, negatur etiam antecedens: causa enim hæc proxima infinitatis in actibus charitatis est ipsa charitas, quæ ante suos omnes actus est infinita formaliter modis iam dictis; quamuis eius infinitas ex infinitate Verbi & gratiæ deriuetur, velut ex radicibus subordinatis. Ad probationem autem antecedentis, admissa prima propositione, dico primo, falsam esse secundam propositionem asserentem infinitam Christi dignitatem ex habitu gratiæ fuisse deriuatam, prima namque & propria causa quasi formalis dignitatis Christi, est ipsa diuini Verbi persona, non autem gratia. Secundo nego consequentiam. Valde namque diuersi sunt effectus, esse gratum & esse meritorium ac satisfactorium; primus est à gratia ut propria causa formali, secundus autem est à gratia ut prima radice creata, à charitate vero ut

Solut.

propria causa: infinitas autem meriti & satisfactionis, ex infinita diuinæ personæ dignitate est ut radice prima simpliciter, ex humanitatis autem infinitate ut causa minus remota, & postremo ex charitatis infinitate ut causa proxima.

CONTRA eandem conl. sunt argumenta, quæ proponit & soluit Aluar. *diffut. 3. 4. in respons. ad 3. suum argumentum.*

CONTRA tertiam conl. produci potest dictum **Obi. conl. 3.** **D. Tho.** quolibet 3. art. 3. ad 3. Vbi sic loquitur: *Voluntas anima Christi est virtus finita simpliciter, sicut & intellectus eius, meriti autem Christi habet infinitatem ex dignitate, in quantum est meritum Dei, & hominis.* **Resp.** S. D. ibi loqui de merito, & de intellectu **Solut.** & voluntate secundum ea, quæ singulis iis propria sunt ex ratione sui generis. Quemadmodum itaque meritum dicit aliquid pertinens ad genus moris, & illo genere meritum Christi est infinitum simpliciter, ideo S. Thom. tribuit illi infinitatem simpliciter, scilicet in genere morali, quamuis in genere physico sit actus finitæ intentionis, atque ideo non habeat infinitatem: Intellectus autem & voluntas Christi Domini, & aliæ eius potentie dicunt aliquid pertinens ad genus physicum, in quo genere non ita sunt simpliciter finitæ, ut sint sufficientes ad eliciendum actum physice infinitum. Non tamen negat ibi S. D. Intellectum & voluntatem habere moralem infinitatem ea ratione, quæ principia sunt operationum moralium infinitarum, de quibus supra.

CONTRA vltimam conl. largum. Aluar. *Quoniam infinitas suppositi non redundat in excellentiam & dignitatem scientiæ, quæ est habitus speculatiuus, nec in dignitatem albedinis, sed cõcomitanter omnino & quasi per accidens se habet; ergo hæc nullam habent infinitatem.* Antecedens probatur; quoniam albedo Christi non est perfectior in ratione intrinseca albedinis, quàm si esset in alio supposito creato. **Resp.** falsum est antecedens. Ad probationem negatur consequentia. Nam sequitur tantum albedinem ex coniunctione cum Verbo non habere maiorem excellentiam, & dignitatem in esse suo specifico & naturali, non autem probat eam ex tali vnione non acquirere dignitatem in esse morali.

Tertia Controuersia.

An gratia Christi sit eiusdem speciei cum gratia cæterorum hominum iustorum, & Angelorum?

CAIET. *super hoc articulo,* docet Christi gratiam habitualem & aliorum tam hominum, quam Angelorum esse eiusdem infimæ speciei quo ad essentiam, sed diuersarum rationum quo ad modum essendi, eo quod gratia sit in Christo ut in toto illam adæquante secundum se, & ut in subiecto & principio vniuersali gratiæ, in omnibus autem aliis sit ut in partibus inadæquatis ipsi gratiæ secundum se, & ut particulariter participantibus, & ideo (inquit) quantumcunque crescat aliorum gratia, nunquā peruenire potest ad quantitatem intensiuam vel extensiuam gratiæ Christi. Quam sententiam sequuntur Medina in sua q. 2. ad hunc artic. Valentia puncto 1. in 3. quæstio. & ab ea parum aut nihil distat opinio ab A. stur. relata q. 3. art. 2. in resp. ad 6. suum argum. Quidā enim asseriebant Christi gratiā essentialiter esse eiusdem speciei cum nostra, sed ex parte subiecti seu suppositi esse speciem differentem & hanc speciem seu differentiam dicebant esse modalem, adhibentes exemplum

plum Caiet. de calore ignis & de calore animalis, &c. Cui opinioni adhærent etiam ij, qui docent gratiam habere quandam modum physicæ infinitatis ex ipsa diuini suppositi, cui coniungitur, infinitate participatum, vt ibi notat Asturicensis, & post eum Aluarez disp. 35.

Valq. disp. 47. cap. 5. sententiam approbat Caietani, sed in ea explicanda quo ad secundam partem ab eius mēte diuertit: ait enim habitum gratiæ Christi specie differre quo ad modum operandi ab habitu gratiæ viatoris, quia Christus, vt potest comprehendere & videns Deum, operabatur ex habitu gratiæ & eliciebat affectum dilectionis Dei necessario & immobiliter, ad quem modum nullus viator, quantumvis crescens in gratia, peruenire potest, sicut nec ad gratiam puri hominis comprehensoris; Quæ quamuis vera sint, longe tamen distant à secunda parte sententiæ Caietani.

Suar. disput. 18. sectione 2. in fine duo dicit. Primum est gratiam habitualement in Christo & in aliis hominibus iustis esse eiusdem speciei & rationis essentialis. Secundum est, non sibi ad modum placere, quod quidam Discipuli D. Tho. dicunt: nimirum Christi gratiam & nostram secundum absolutam quidem essentiam consideratas esse eiusdem speciei, sed tamen secundum modum essendi & ex parte subiecti esse alterius rationis & essentiae: hoc enim (inquit) existimo ad quandam modum loquendi pertinere, qui non ad modum mihi placet: quia in ipsa Christi gratia reuera nihil est specie differens à gratia nostra, &c.

Quidam, quos refert Asturicensis, affirmant Christi gratiam in duplici specie collocari; altera quæ communis est gratiæ Christi & nostræ, quatenus utraque formale quoddam est diuinæ naturæ participium, & dispositio supernaturalis naturæ, & hæc pertinet ad primam speciem qualitatis. Altera secundum quam habet rationem potentiae actiue & productiue supernaturalium effectuum in hominibus & in Angelis; & hæc continetur sub secunda specie qualitatis, ad quam non pertinet nostra; quia non causat in aliis ea dona: afferunt exemplum in calore, qui vt dispositio est ad formam ignis, ponitur in prima specie qualitatis; vt autem est principium calefaciendi clauditur in secunda.

Alij ab eodem authore relati dicunt vnam tantum esse speciem gratiæ Christi, sed in ea contineri virtualiter & eminenter speciem aliam gratiæ; illam scilicet, ad quam pertinet gratia nostra, quia videlicet est species essentialiter nobilior, quam gratia nostra, eo quod totam nostræ perfectione includat, & infinitatem adiungat ordinis hypostatice: quemadmodum sensitiuum specie differt à vegetatiuo, quia perfectione eius includit & superaddit aliam ab ea distinctam, & Tetragonum eminenter continet Trigonum, & ab eo specie differt.

Deniq; Astur. loco supra notato tria dicit. Primum est: Gratia Christi physice considerata est, simpliciter loquendo, eiusdem speciei cum gratia nostra. Secundum est: Gratia Christi non est, physice loquendo, in aliqua specie, in qua non sit gratia nostra. Tertium est: Gratia Christi in esse morali specie differt à gratia nostra & Angelorum; adeo vt per potentiam Dei absolutam illa moralis species, quæ reperitur in gratia Christi, non sit communicabilis gratiæ, quæ est in pura creatura. Quæ sententia verissima est. Et eam sequitur Aluarez & alij recentiores; Ad cuius euidentiam

Resolutio. Sciendum est primo, impossibile esse per Dei potentiam absolutam, vt sint duæ gratiæ specie differentes.

Naz. in D. Thom. 3. partem.

A ferentes in esse gratiæ. Cuius rationem affert Asturicensis in sua Relectione de gratia Christi, quæst. 3. artic. ultimo, pag. 230. Quia gratia formaliter & essentialiter est participatio diuinæ naturæ secundum omnia attributa eius essentialia; cum itaque sit vna tantum & simplicissima diuina natura, sequitur vt gratia, quæ est eius participatio & formalis expressio, non possit esse nisi vnus & eiusdem rationis essentialis. Consequentia probatur ex differentia inter eas perfectiones, quæ sunt partiales Dei participationes secundum aliquas eius particulares perfectiones virtualiter & eminenter in eo contentas, & eas, quæ sunt Dei participationes, vt in se est: Nam primæ iuxta numerum, & rationes formales diuinarum perfectionum, quas in Deo ratione distinguimus, specie multiplicantur, vt patet de Intellectu, Scientia & Voluntate, quæ in nobis specie differunt ab iis, quæ sunt in Angelis: Secundæ vero perfectiones diuersas species habere non possunt. Non enim possunt esse diuersæ species luminis gloriæ, visionis beatificæ & charitatis: quia hæc Deum respiciunt & in eum ferantur, prout in se est intelligibilis & bonus: Deus autem, prout in se est, secundum singulas istas rationes non potest multiplicari. Cum igitur, vt ante diximus, gratia iustificans & habitualis sit participatio totius vnice & simplicissimæ Deitatis secundum omnia attributa eius essentialia, consequens est, vt gratia vnus tantum esse possit rationis essentialis formaliter indiuisibilis. Ex quo sequitur gratiam Christi, nostram & Angelorum vnus esse physicæ & atomæ speciei. Quod etiam probatur primo: quia gratia Christi est gratia capitis; nostra autem est gratia membrorum; at caput & membra ad vnam pertinent essentiam formaliter indiuisibilem; ergo: Confirmatur primo: quia sensitiuum in capite & in membris non distinguitur specie, vt autem ait Augustinus in Epistola 57. gratia Christi nostræ comparatur vt sensitiuum in capite ad sensitiuum in membris. Confirmatur secundo: quoniam eo modo nos comparatur ad Christum, quo palmites ad vitem, iuxta illud Ioann. 15. Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis, Ego sum vitis, vos palmites. At inter vitem & palmites, & inter virtutem vitis & virtutem palmitum non est specifica & essentialis differentia; vna siquidem est virtus, quæ viti per se primo conuenit, & ex ea diffunditur ad palmites. Tertio confirmatur ex illo Roman. 8. Quos præsciuit, & prædestinauit conformes fieri imagini filij sui: Loquitur autem Apostolus ibi de Filio Dei, quatenus est Deus & homo, docens nos illi secundum vtramque rationem debere conformari per gratiam & per opera gratiæ; At si gratia Christi non esset eiusdem speciei cum nostra, magis essemus illi conformes quam conformes: quia non eadem quæ Christus viuit, gratiæ vita viueremus. Secundo probatur idem: Quia gratia Christi, & nostra eundem habent effectum formalem per se primo gratiæ conuenientem, qui est facere habentem Deo gratum habitualiter, & dignum æterna beatitudine; ergo sunt eiusdem speciei. Tertio probatur idem: Quia si specie differrent gratia Christi & nostra, hoc eueniret vel ex perfectione gratiæ Christi, vel ex effectibus formalibus secundariis in ipso causatis, vel denique quia causat gratiam in aliis; Sed ex nullo dictorum inferatur aut causatur specifica diuersitas gratiæ; ergo. Probatur prima pars minoris; quia maior perfectio formæ secundum intensionem non causat aut infert in ea specificam diuersitatem physice loquen-

Ex propria natura gratia probatur, non posse per Dei potentiam absolutam esse duas gratias species differentes.

loquendo; alioquin tot essent species gratiæ iustificantis, quot sunt in hominibus viatoribus & in beatis sanctitatis & iustitiæ gradus; quod nullus Theologorum hucusque dixit. Secunda vero pars probatur: Quia gratia B. Virginis tribuebat ei perfectionem iustitiæ originalis, quem effectum gratia non operatur in nobis, & in patria tribuit beatis confirmationem in bono auferens potentiam peccandi, & perducens ad visionem beatificam, quos effectus non operatur in nobis: Rursus in nobis causat virtutes supernaturales appetitus inferioris, quas non operatur in Angelis. Ultima denique pars probatur: Quia si gratia Christi puro homini donaretur, qui gratiam in alios non influeret, eiusdem esset speciei nature; eo quod influendi virtus non sit essentialis & intrinseca gratiæ Christi, sed illi veluti instrumento à Deo illud mouente superaddita, ut patet in aqua Baptismi & humanitate Christi, quæ non distinguuntur ab aliis aquis & humanitatibus, eo quod assumuntur à Deo ut instrumenta gratiæ, vis enim instrumentalitatis in hac à Deo mouente diffusa extrinseca prorsus est & accidentalitatis earum naturis. Postremo probatur hæc veritas: Quia S. Patres eam ut certam supponere videntur ac præsertim Cyril. *tomo 1. Concilij Ephes. cap. 1. in Epist. ad solitariam vitam agentes*, Athan. *serm. 2. contra Arianos circa finem*, August. *lib. 15. de Trinit. cap. 26.* Ambros. & Anselm. *super Epistolam ad Hebr. 1. cap.* Et eam expresse docet Ricardus in 3. *sent. distinct. 13. articul. 1. quest. 1.*

Gratiæ Christi speciem physicam cum ceteris gratiis habere communem, sed ab eis differre specie physica modalit, & specie morali.

Secundo notandum est duplicem in gratia iustificante speciem posse considerari; prima est species physica, quæ triplex est, scilicet essentialis, modalis & accidentalitatis. Prima in eo posita est, ut sit participatio & expressio quadam naturæ diuinæ: secunda vero in tribus consistit; Primum est summa gratiæ perfectio in ratione gratiæ, ita ut nec per Dei potentiam absolutam maior esse possit; Secundum est subiecti cōnaturalitas & adæquatio, quia scilicet est in suo veluti proprio & totali subiecto, non ut ex eo naturaliter consequens, sed tanquam illi debita ex talis vniōis dignitate; Tertium ex duobus prædictis consequens est esse in tali subiecto, ut in principio vniuersali gratiæ, & omnium effectuum eius. Illa ergo gratia specie modali differt à qualibet alia gratia, quæ cuilibet gratiæ comparatur, ut virtus vniuersalis ad virtutem particularem, sicut calor ignis eiusdem est essentialis speciei cum calore aeris & misti; sed differt specie modali, quia scilicet ignis subiectum est proprium & adæquatum caloris secundum se: quia perfectionem omnem habet caloris possibilem, tam intensiuam quam extensiuam; cetera vero caloris subiecta, ut aer & corpora mista calorem deficientem à naturali sua perfectione recipiunt, adeo ut calor in eis non sit ut in subiectis totam eius perfectionem & virtutem in se recipientibus & adæquantibus, sed ut particulariter participantibus. Cum itaque gratia Christi summam habeat intensionem & perfectionem possibilem per Dei potentiam absolutam, ut supra diximus, & in sequenti Controuersia repetemus, & sit in subiecto suo connaturali, atque totali eam adæquante secundum se summam, sitque in eo secundum virtutem vniuersalem tam intensiuam quam extensiuam, in ceteris autem secundum particularem ac deficientem virtutem & perfectionem consequens est ut in specie quidem essentiali conueniat cum ceterorum hominum gratia, differat autem specie modali eo fere modo, quo albedo aut quæuis alia specifica natura, si ponatur in seipsa subsistens,

modali specie differt à se ipsa particulariter ac defectiue participata. Tertia denique species physica, quæ potest in gratia considerari, est accidentalitatis: hanc autem ei confert diuina virtus illi veluti instrumento communicata ad gratiam & eius effectus in alios homines secundum Dei voluntatem influendum: quæ species soli conuenit gratiæ Christi, & per eam constituitur & denominatur gratia capitalis.

Secunda principalis gratiæ species est moralis, cuius duplicem rationem possumus intelligere; alteram omni gratiæ communem, & alteram gratiæ Christi propriam: Attenditur autem hæc duplex moralis species iuxta duplicem gratiæ dignitatem, quarum altera communis est omni gratiæ, & potest appellari dignitas formalis: altera vero proprie est gratiæ Saluatoris, & hæc dici congrue potest dignitas personalis. Differunt autem hæc duæ dignitates & species, quod prima quæ communis est omni gratiæ, quia sumitur ex ipsa diuina natura quatenus participatur in gratia, conuenit omni subiecto, quod hac diuinæ naturæ participatione decoratur: Secunda vero non ex aliqua diuinitatis participatione, sed ex vniōe personali humanitatis Deo gratæ cum Verbo deriuatur. Ut autem scire notat Asturicensis in *allegata q. 3. pag. 233.* utraque gratiæ dignitas sub vno morali genere continetur; sed vere ac proprie specie differt: addit enim dignitas gratiæ personalis in Christo supra communem gratiæ dignitatem non solum nouum perfectionis gradum, sed nouam etiam formalem perfectionis rationem; atque ideo dignitas hæc ab illa specie differt. Nec tamen in gratia Christi duæ sunt specie distinctæ morales gratiæ perfectiones; Sed quemadmodum Trigonum in Tetragono virtualiter continetur, ita ut Trigonum propriam suæ figuræ speciem actu non habeat: quia non proprio concluditur termino, sed sub formali superioris figuræ termino continetur; differentia autem vltima specie constituitur ex vltimo formali termino rei desumitur: Quod etiam apparet in sensitiuo, quod in homine non distinguitur specie à rationali, quia sub propria differentia termino non continetur in homine, sed sub formali termino rationalitatis comprehenditur; oritur enim ab anima rationali, quæ continet eminenter sensitiuum ita species, & dignitas personalis gratiæ Christi communem gratiæ dignitatem continet eminenter: & quemadmodum sensitiuum in bruto specie differt à rationali, ita communis gratiæ dignitas ad ordinem gratiæ pertinens specie differt à dignitate gratiæ Christi ad ordinem hypostaticum pertinente.

Tertio notandum est in Christi gratia triplicem posse physicam quantitatem considerari: Prima est secundum gradum essentialitatis perfectionem: Secunda est secundum gradum intensionis: Tertia est secundum virtutis extensionem ad causandum omnia dona gratiæ, quæ duæ vltimæ pertinent ad speciem gratiæ Christi modalem. Quibus quidam recentiores Viri Doctissimi quartam addunt, quæ attenditur secundum causalitatem gratiæ respectu perfectionum, quas producit in anima Christi, quarum præcipua est iustitia commutativa; Sed obseruandum est, iustitiam animæ Christi commutatiuam erga Deum, quatenus commutativa est, non ex physica gratiæ Christi perfectione, sed ex morali eius infinita dignitate derivari, quatenus scilicet per actus charitatis, religionis & satisfactionis à gratia Verbo media humanitate coniuncta veluti à primæ radice, procedentes, Deo subiicitur ipsa persona Verbi: quod ad moralem infinitam pertinet dignitatem, quæ valde

Quantitatem gratiæ Christi intensionem aut extensionem per quantitatem gratiæ nostram adæquare non possit.

valorem gratiæ Christi & eius actibus iam dictis A tribuit infinitum; ac proinde beneficiis omnibus à Deo receptis, & offensis à nobis in Deum commissis æqualem. Igitur ad primam gratiæ quantitatem redeundo dico eandem esse, & non maiorem essentiali gratiæ nostræ quantitate. Nam quæ sub vna continentur specie indiuisibili, eandem omnino habet physicam essentia perfectionem; quoniam, ut ait Philosophus, *Species rerum sunt sicut numeri*, &c. Iam autem diximus Christi gratiam & nostram sub eadem atoma specie concludi. Secunda vero gratiæ quantitas in Christo nec per Dei potentiam ordinariam à gratia Creaturæ potest æquari, ut omnes Patres & Theologi scholastici consentiunt, nec per Dei potentia absolutam potest excedi; quia summam habet Deo & naturæ suæ possibilem perfectionem, ut supra diximus. Tertia demum quantitas, licet à quantitate gratiæ creaturæ, quasi per accidens & materialiter per Dei potentiam possit æquari, per se tamen & formaliter id effici minime potest. Nam etsi possit Deus uti gratia creaturæ veluti instrumento ad causandum in cæteris gratiam & virtutes & omnia dona gratiæ, hæc tamen virtus non erit illi quasi connaturalis, sed inest illi veluti instrumento separato, non autem ut coniuncto; gratiæ vero Christi virtus hæc inest quasi tanquam connaturalis, & ut instrumento coniuncto, atque adeo non per accidens, sed per se; quia gratiæ personæ diuinæ coniuncta ob infinitam ipsius personæ, cui est vnita, dignitatem conuenit per se summa perfectio, tam secundum intensionem quam secundum extensionem ad omnes effectus, qui non dicuntur imperfectionem; Et ideo quantumvis crescat gratia creaturæ, nunquam Christi gratiam poterit adæquare; sicut nec virtus aliqua particularis, quantumcumque crescat, virtutem adæquabit vniuersalem, ut ait S. D. hic ad tertium.

Quarto obseruandum est, virtutem aliquam esse posse duobus modis vniuersalem; Primo ex sui natura; sicut virtus Solis ex sui natura est vniuersalis in ordine ad inferiora Corpora corruptibilia, virtus autem ignis est particularis: Secundo potest aliqua virtus esse vniuersalis, ex subiecto, cui inest; Sicut si dicamus motum circularem ex sui natura non esse virtutem vniuersalem, sed ratione talis subiecti, puta Cæli, rationem habere virtutis vniuersalis: Id quod primo modo virtus est vniuersalis, specie sua essentiali distinguitur à virtute particulari; quod autem secundo modo virtus est vniuersalis, sub eadem essentiali specie continetur. Gratia Christi Domini duplicem habet virtutis vniuersalitatem, alteram in ordine ad ipsam humanitatem Verbo coniunctam, in qua causat effectus omnes & dona gratiæ, quæ nullā in Christo ponunt imperfectionem; alteram in ordine ad cæteros homines, in quibus gratiam & eius omnes effectus, quorum secundum legem Dei sunt capaces & dona producit; Quæ duplex virtutis vniuersalitas gratiæ Christi conuenit, non ex ipsa gratiæ natura, sed per additam virtutem instrumentalem, per se tamen illi conuenientem hoc ipso, quod vnita est personæ Verbi media humanitate ad generis humani redemptionem assumpta; quemadmodum cælesti corpori veluti instrumento virtus per se conuenit vniuersalis agendi in hæc inferiora hoc ipso, quod intelligentia iungitur ut motrici; & ipsi etiam assumptæ humanitati prius natura, quam gratiæ Deus virtutem influit vniuersalem, quia potens fit, ut instrumentum ipsi Deo coniunctum ad gratiam & eius omnes effectus, & dona in homines influenda, quæ virtus est illi quodammodo connaturalis, &

Naz. in D. Thom. 3. partem

illi per se conuenit hoc ipso, quod est coniuncta diuinæ personæ. Cum igitur gratia Christi virtutem illam ex natura sua non habeat vniuersalem, quemadmodum nec eam sic habet humanitas, sed modo iam dicto, non erit Christi gratia ab ea, quæ nobis aut etiam Angelis inest; specie distincta, sicut nec à cæteris humanitatibus specie distinguitur humanitas Verbo coniuncta.

Quinto sciendum est duplicem esse gratiæ habitualis effectum; alterum primum & immediatum, quia omnibus illam habentibus est commune, hic autem est facere habentem diuinæ naturæ participem, Deo gratum & ab eo dilectum; alterum secundarium. Qui multiplex est iuxta multiplicem subiectorum gratiam recipientium diuersitatem: Nam si gratia posita fuerit in naturā subsistente personalitate creata, quæ capax est ad optinū filiationis, constituet suppositum illud filium adoptiuum, naturam autem ipsam non disponet ad vniōnem hypostaticam cū diuinā personā: Si vero natura quæ recipit gratiam, fuerit hypostatice cōiuncta diuinæ personæ, quæ capax non est ad optinū filiationis, personam hanc non facit filium adoptiuum sed naturam exornabit, atque disponet ut decēter vniatur diuinæ personæ. Et cum hæc diuersitas specifica in effectibus gratiæ secundariis non ex specifica formæ diuersitate, sed ex varia subiecti dispositione proueniat, non infert specificam in ipsa forma diuersitatem; Sicut etiam patet in effectibus caloris, cuius primarius effectus est facere calidum, qui communis est omni calori in quocūque inueniatur subiecto; Secundarius autem eius effectus est disponere ad formam substantialem: quæ dispositio diuersa est iuxta subiectorum, quibus inest, & agentium diuersitatem: quandam enim materiam disponit ad formam ignis, quandam ad formam acris, quandā ad formam bouis, leonis aut hominis, cum tamen sit vnus & idem specie calor, qui etiam in fœmina generat lac non autem in viro, & in luto receptus illud indurat ceram autem liquefacit; & similiter gratia in viatoribus fidem causat & spem, in comprehensoribus autem causat lumen gloriæ & fruitionem.

PRIMA CONCL. Gratia Christi & nostrā sub vna specie physica, & atoma continentur.

SECUNDA CONCL. Gratia Christi differt specie physica modali à gratia cæterorum hominum, & Angelorum.

TERTIA CONCL. Gratia Christi differt à gratia nostra, & Angelorum specie physica accidentali, modo superius exposto.

QUARTA CONCL. Gratia Christi specie morali distinguitur à gratia nostra & Angelorum: Hæc patet ex dictis.

VLTIMA CONCL. Perfectio gratiæ Christi modalis à nullius puræ Creaturæ gratia perfectione potest adæquari. Hæc sequitur euidenter ex dictis.

CONTRA primam conclus. sunt argumenta, quæ Obi. cont. 1. proponunt & soluunt Medina in sua 2. qu. ad hunc concl.

arr. & Aluar. disput. 35. Contra eandem concl. produci potest hoc argumentum. Diuersitas specifica in effectibus formalibus & effectiuis arguit diuersitatem specificam in formis, à quibus emanant; at effectus formales & effectiui gratiæ Christi & nostræ specie distinguuntur; ergo etiam ipsæ gratiæ sunt specie distinctæ. Maior probatur ex D. Thom. de spiritualibus creaturis art. 8. ad 12. dicente lucem corporum cælestium non esse eiusdem rationis, eo quod diuersorum corporum cælestium radij diuersos habent effectus. Minor vero quo ad primam partem probatur: quia gratia nostra nos constituit formaliter filios adoptiuos:

II 3 quem

Solut.

Obi. cont. 2.
concl.

Solut.

quem effectum non habet gratia Christi, sed habet alium longe diuersum, qui est disponere humanitatem ad vnionem cum Verbo personalem: Quo ad secundam vero partem probatur. Quoniam ex gratia Christi promanant veluti passionibus iustitia commutatiua erga Deum, religio & gratitudo, qua Deo cultum exhibet & gratias reddit ad æqualitatem, quod nostræ religioni & gratitudini minime conuenit. *Resp.* Maiorem esse veram de effectibus formalibus primariis non autem de secundariis, qui pro varia subiectorum dispositione & capacitate sunt diuersi, sicut etiam effectiui, ut patet in exemplis superius allatis: Et de his tantum procedit probatio Minoris. Quod autem de luce cælestium corporum docet loco notato S. D. verum est de luce, prout est virtus & passio diuersorum corporum cælestium; Sic enim specie distinguitur, non autem prout est lux, quæ est actus diaphani, &c. Sic enim est eiusdem speciei, ut videtur asserere S. D. in 2. *Celi, lect. 14.* Secundo dico diuersitatem illam iustitiæ Christi & nostræ, & similiter religionis & gratitudinis non esse, (proprie loquendo) physicam, sed moralem; quia tota provenit ex diuersa subiecti dignitate & ex eadem redundat in obiectum.

CONTRA secundam concl. argumentantur quidam iuniores viri doctissimi. *Primo:* quia duplex differentia modalis posset assignari: Prima quatenus gratia Christi est in illo ut in subiecto connaturali; Secunda, quatenus est in illo ut in subiecto adæquato, quorum nullo modo est in nobis; Sed neuter horum modorum potest causare dictam differentiam; ergo. Minoris prima pars probatur: Quia Christus non habet nisi potentiam obedientialem ad recipiendam gratiam similem ei quam nos habemus; Sed nos non habemus potentiam receptiuam gratiæ connaturaliter, sed obedientialiter; ergo: *Secundo:* quia etiam si haberet aliam potentiam receptiuam gratiæ, ratione illius non distingueretur nostra gratia à gratia Christi; nam humanitas Christi est in illo, non ut in supposito connaturali, sicut est in mea humanitas, & tamen humanitas Christi & mea non distinguuntur specie physica essentiali modalis penes hoc, quod est esse in supposito connaturali, vel non connaturali; ergo: *Tertio:* Quia etiam si Christus esset subiectum connaturale suæ gratiæ, id non sufficeret ad eam distinguendam specie physica modalis essentiali à nostra; quia esse in subiecto connaturali; vel non connaturali pertinet ad inhesionem & inexistentiā ipsius gratiæ, quæ est extra essentiam illius; ergo cum species essentialis physica etiam modalis non sumatur ab eo, quod est extra illius essentiam, gratia Christi ex eo non distinguitur specie à nostra. *Secunda vero pars* minoris probatur: Quia gratia data Stephano ad ministerium Diaconi non distinguitur specie à gratia data aliis Diaconis licet in aliis sit ut in subiectis deficientibus, in Stephano autem ut in subiecto adæquato talis gratia; nam ideo dicitur de illo, quod erat plenus gratia; ergo idem erit in nostro proposito: Antecedens patet: quia eiusdem rationis fuit ordinatio Stephani & aliorum; ergo & effectus inde consequentes. *Confirmantur* hæc omnia; quia licet calor sit in igne ut in subiecto connaturali & adæquato, non distinguitur specie essentiali à colore aquæ, qui non est in illa, ut in subiecto connaturali & adæquato, ergo idem erit in proposito. *Resp.* falsam esse minorem: *Ad primam* probationem primæ partis negatur Antecedens: Christus enim præter potentiam obedientialem, quam nos habemus, habet etiam intrinsecum principium gratiæ & vnionem hypo-

staticam humanitatis cum Verbo, ex qua vnione congruitas in humanitate confluit ad summam gratiam, iuxta illud Io. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi Vnguenti à Patre, plenum gratiæ & virtutis.* Ad secundam eiusdem partis probationem negatur assumptum: Ad eius probationem negatur consequentia: quia humanitas ex hoc, quod ab alieno supposito terminatur, non acquirit nisi altioris ordinis subsistentiam & existentiam: quia non dependet à supposito, nisi tanquam à termino; at accidens essentialiter à subiecto dependet, & ideo speciem aliquam modalem ex eo potest acquirere: sicut calor ex igne veluti suo connaturali & adæquato subiecto speciem modalem acquirit, qua distinguitur à quolibet alio calore; hoc ipso namque quod est in igne ut in suo proprio, connaturali & adæquato subiecto, ac proinde cum summa perfectione, & ut virtutem habens ad omnes caloris effectus modum habet à cæteris caloribus specie differentem: Similiter ergo gratia Christi speciem quandam acquirit modalem ob easdem causas. *Ad tertiam* probationem dico, speciem gratiæ modalem sumi, quasi radicaliter ex subiecto, sed proxime & formaliter accipi ex ipsa summa gratiæ perfectione. *Ad Probationem secundæ partis* dico, non ita comparari gratiam Stephani ad gratiam aliorum Diaconorum, sicut gratia Christi ad gratiam cæterorum hominum & Angelorum: primo quia non constat gratiam illam fuisse summam etiam in tali genere secundum Dei potentiam absolutam, neque id facile credendum est: Secundo quia gratia Stephani non influebat in alios Diaconos: Tertio quia dato quod esset summa in illo genere, non distingueretur ab aliis differentiæ physica, sed moralis; quæ consideratur in ordine ad actus ministerij, qui perfectiores ex Stephani gratia proveniunt.

CONTRA quartam concl. sunt hæc argumenta. *Primum:* Finitum & infinitum intra idem genus non variant speciem, ut patet in linea infinita, quæ si esset non esset specie differens à finita; ergo moralis dignitas infinita gratiæ Christi non distinguit eam specie à gratia nostra: Consequentia probatur: quia ad idem genus pertinet dignitas moralis gratiæ Christi, & nostræ. *Resp.* finitum & infinitum intra idem genus dupliciter differre posse; Vno modo secundum maiorem, vel minorem perfectionem absque hoc, quod infinitum nouum addat perfectionis gradum formaliter variantem; & ita verum est antecedens, & in hoc sensu procedit exemplum lineæ: sed hoc tantum modo non differunt gratia Christi, & nostra: & ideo nulla est argumenti Consequentia: Alio modo differre potest infinitum à finito non solum secundum additum perfectionis gradum, sed etiam secundum formalem perfectionis rationem; & hoc modo specie differt à finito eiusdem generis; quæ admodum si linea extenderetur in superficiem & fieret in ratione superficiæ infinita, specie differret à linea finita intra idem genus quantitatis; Sic itaque gratia Christi infinitam habet moralem dignitatem, quæ alterius est rationis ab ea, quæ communis est omni gratiæ, secundum quam specie distinguitur in genere moris à gratia cæterorum hominum & Angelorum.

Secundum est: Si Petrus mereretur sibi infinitam gloriam, meritum illud esset eiusdem speciei cum merito, quo nunc de facto meretur gradum gloriæ finitum, nec differret hæc duo merita, nisi ut minus perfectum & magis perfectum intra idem genus; ergo idem proportionabiliter dicendum est de gratia Christi, & de gratia puri hominis in esse morali consideratis. *Resp.* falsum esse antec. *Solut.* nam

Obi. cont.
4. concl.

Solut.

Obi. 2.

paræ neq; gloria infinita eiudem est speciei cum gloria finita: illa enim est visio Dei comprehensua, quæ plusquam genere differt à quacunque visione beata creata minime comprehensua.

ARTICVLVS XII.

Utrum gratia Christi potuerit augeri.

AD duodecimum sic proceditur. Videtur, quod gratia Christi potuerit augeri. Omni enim finito potest fieri additio. Sed gratia Christi fuit finita: ut dictum est. Ergo potuit augeri.

Praeterea: augmentum gratiæ sit per virtutem diuinam: Secundum illud 2. ad Corin. 9. Potens est autem Deus omnem gratiam abundare facere in nobis. Sed virtus diuina, cum sit infinita, nullo termino coarctatur: Ergo videtur, quod gratia Christi potuerit esse maior.

Praeterea: Luc. 2. dicitur, quod puer Iesus proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum, & homines. Ergo gratia Christi potuit augeri.

Sed contra est, quod dicitur Ioan. 1. Vidimus eum quasi vnigenitum à Patre plenum gratiæ, & veritatis. Sed nihil potest esse, aut intelligi maius, quam quod aliquis sit vnigenitus à Patre. Ergo etiam non potest esse, vel intelligi maior gratia, quam illa, quæ Christus fuit plenus.

Respondeo dicendum, quod aliquam formam non potest augeri, contingit dupliciter. Vno modo ex parte ipsius subiecti: Alio modo ex parte ipsius formæ. Ex parte quidem subiecti, quando subiectum attingit ad vltimum gradum in participatione illius formæ secundum suum modum: sicut dicitur, quod aer non potest crescere in caliditate, quando pergit ad vltimum gradum caloris, qui potest saluari in natura aeris: licet possit esse maior calor in rerum natura, qui est calor ignis. Ex parte autem formæ excluditur possibilitas augmenti, quando aliquod subiectum attingit ad vltimam perfectionem, quam potest talis forma habere in natura: sicut si dicamus, quod calor ignis non potest augeri, quia non potest esse perfectior gradus caloris, quam ille ad quem pergit ignis. Sicut autem aliarum formarum est ex diuina sapientia determinata propria mensura, ita, & gratiæ: secundum illud Sap. 11. Omnia in numero, & pondere, & mensura disposuisti. Mensura autem vnicuique formæ præfigitur per comparisonem ad suum finem: sicut non est maior grauitas, quam grauitas terre, quia non potest esse inferior locus loco terræ. Finis autem gratiæ est vnio creaturæ rationalis ad Deum: non potest autem esse, nec intelligi maior vnio creaturæ rationalis ad Deum, quæ quæ est in persona, & ideo gratia Christi pertingit ad summam mensuram gratiæ. Sic igitur manifestum est, quod gratia Christi non potest augeri ex parte ipsius gratiæ. Sed nec etiam ex parte subiecti: quia Christus, secundum quod homo à primo instanti suæ conceptionis fuit verus, & plenus comprehensor. Vnde in eo non potuit esse gratiæ augmentum, sicut nec in aliis Beatis: quorum gratia augeri non potest, eo quod sunt in termino. Minimum vero qui sunt pure viatores, gratia potest augeri, & ex parte formæ, quia non attingunt summum gratiæ gradum, & ex parte subiecti, quia nondum perueniunt ad terminum.

Ad primum ergo dicendum, quod si loquamur de quantitatibus mathematicis, cuiuslibet finita quantitati potest fieri additio: quia ex parte quantitatis finita, non est aliquid quod repugnet additioni. Si vero loquamur de quantitate naturali, sic potest esse repugnancia ex parte formæ, cui debetur determinata quantitas sicut & alia accidentia determinata. Vnde Philosophus dicit in secundo de anima, quod omnium naturæ constantium est terminus, & ratio magnitudinis, & augmenti. Et inde est, quod quantitati totius celi non potest fieri additio. Multo igitur magis in ipsius formæ consideratur aliquis terminus, ultra quem non progrediuntur. Et propter hoc non oportet, quod gratia Christi possit fieri additio, quamuis sit finita secundum sui essentiam.

Ad secundum, dicendum, quod virtus diuina, licet possit facere aliquid maius, & melius, quam sit habitus gratiæ Christi: non tamen potest facere, quod ordinaretur ad aliquid maius, quam sit vnio personæ ad Filium vnigenitum à Patre. Cui vnioni sufficienter correspondet talis mensura gratiæ, secundum definitionem diuinæ sapientiæ.

Ad tertium dicendum, quod in sapientia & gratia aliquis potest proficere dupliciter. Vno modo, secundum ipsos habitus sapientiæ, & gratiæ augmentatos: & sic Christus in eis non proficiebat. Alio modo, secundum effectus: in quantum scilicet aliquis sapientior, & virtuosior opera facit. Et sic Christus proficiebat sapientia & gratia, sicut & atate: quia secundum processum ætatis perfectiora opera faciebat: ut se verum hominem demonstraret, & in his, quæ sunt ad Deum, & in his, quæ sunt ad homines.

Sensus quæsit.

De augmento sermo est non solum secundum Dei potentiam ordinariam, sed etiam secundum absolutam, ut clare significatur in Textu quidquid dicat Suarez.

Forma Textus.

PREMISSA distinctione responderetur quæsitio duabus Conclusionibus.

Distinctio est: Aliquam formam augeri non potest contingit dupliciter: Vno modo ex parte ipsius subiecti: Alio modo ex parte ipsius formæ, ut explicatur in Textu.

PRIMA CONCL. est: Gratia Christi non potest augeri ex parte ipsius gratiæ. Probat: Ex parte formæ excluditur possibilitas augmenti, quando aliquod subiectum attingit ad vltimam perfectionis mensuram, quam potest talis forma habere in natura: at gratia Christi pertingit ad summam perfectionis gratiæ mensuram: ergo non potest augeri. Maior declaratur exemplo caloris ignis, qui non potest augeri, quia non potest esse perfectior gradus caloris eo, ad quem pertingit ignis. Minor vero probatur: quia mensura perfectionis gratiæ determinatur ex vnione personæ creaturæ rationalis ad Deum: ergo gratia Christi pertingit ad summam mensuram gratiæ. Probat: hoc antecedit simul cum consequentia: Quia ex diuina sapientia vnicuique formæ determinata est propria mensura, quæ illi præfigitur ex comparisonem ad suum finem: at finis gratiæ est vnio creaturæ rationalis ad Deum, in quo genere vnionis non potest esse, nec intelligi maior vnio, quam quæ est in persona: ergo ex hac vnione determinatur mensura perfectionis gratiæ. Maior quo ad primam partem probatur auctoritate diuinæ Scripturæ Sap. 11. Quo ad secundam vero probatur exemplo grauitatis terræ, quæ ideo nulla maior est grauitas, quia non potest esse inferior locus loco terræ, quem ut finem respicit grauitas. Minor quo ad vtramque partem relinquatur, ut nota ex supradictis & præteritis quæst. 2. artic. 9.

SECUNDA CONCL. est: Gratia Christi non potest augeri ex parte subiecti. Probat: quia Christus secundum quod homo à primo instanti suæ conceptionis fuit verus & plenus comprehensor: ergo in eo non potuit esse gratiæ augmentum. Anteced. supponitur & infra suo loco probabitur: Consequentia vero probatur: Quia nec in aliis beatis gratia augeri potest, eo quod sunt in termino. Deinde probatur vtrique conclus. ex opposito, quod apparet in viatoribus, quorum gratia potest augeri & ex parte formæ, quia non attingit summum gratiæ gradum, & ex parte subiecti, quia nondum perueniunt ad terminum.